

Regeringskansliet

Tal från Morgan Johansson

Tal av justitie- och inrikesminister Morgan Johansson vid Folk och Försvars Rikskonferens 2022

Publicerad 12 januari 2022

Digitalt, den 11 januari 2022 Det talade ordet gäller.

Mina damer och herrar,

Först ett tack för möjligheten att säga några ord om det som är mina områden i regeringen och som berör den här konferensen – det civila försvaret och kriminalpolitiken.

Senaste gången jag talade här på Folk och Försvar det var när jag var inrikesminister förra gången, 2018. Då dominerade naturligtvis terrorfrågorna – det var ju mindre än ett år efter terrordådet på Drottninggatan.

Men även det civila försvaret och gängkriminaliteten fick mycket utrymme, förstås. Och det är de teman jag ska ha idag också.

När vi tillträdde för 7 och ett halvt år sedan så la vi om både försvarspolitik och kriminalpolitiken.

Det är lätt att glömma hur inställningen var tidigare. Det här var ju politikområden som inte tagits på allvar. Förr statsministern Fredrik Reinfeldt hade ju rent av sagt att försvaret var ett särintresse.

Det synsättet bröt vi med. Därför att försvaret är ju inget särintresse. Försvaret är det som håller vår befolkning vid liv och vårt land självständigt i den händelse vi skulle hotas av krig.

Försvaret är i grunden en fråga om överlevnad. Och det kan aldrig vara ett

särintresse.

Nu genomgår försvaret en aldrig tidigare skådad återupprustning och modernisering. Det gäller förstås det militära försvaret, med de historiska satsningar som nu görs på nya regementen, vapen och militär utrustning.

Men det gäller i minst lika hög utsträckning det civila försvaret.

Jag brukar säga att det finns minst tre starka skäl för ett starkt civilt försvar.

Det första är det moraliska argumentet: en stat har en moralisk plikt att göra vad man kan för att skydda sin befolkning i händelse av krig. Och det gäller ju i ännu högre utsträckning den del av befolkningen som inte kan skydda sig själv, den som inte är stridande, civilbefolkningen. Att skydda den egna befolkningen är en av statens primära uppgifter. Vad ska man annars med en stat till?

Det andra är det försvarsstrategiska argumentet. En stat som inte klarar av att skydda sin civilbefolkning i ett krig, den kommer att förlora kriget. Därför att en angripare vet, att om man knäcker civilbefolkningen, då kan man också knäcka försvarsviljan, och då är kriget snart vunnet.

Och så det tredje argumentet, det som jag menar är ännu starkare idag: och det är att ett starkt civilt försvar har vi stor nytta av inte bara i tider av höjd beredskap eller i värsta fall krig – det har vi också stor nytta av i fredstid.

Av det enkla skälet att våra stora kriser ju inte behöver vara militära: det kan vara av helt andra slag. Det kan vara naturkatastrofer. Skogsbränder. Översvämningar. IT-system som hackas och slås ut. Terrordåd.

Eller, förstås, som vi nu erfarit med smärtsam tydlighet: pandemier.

Den kris vi nu är inne i sedan 2 år tillbaka kommer ju att utvärderas och analyseras av många, och det kommer att skrivas historieböcker och avhandlingar om den.

Det är för tidigt att dra några säkra slutsatser, men en sak tror jag att man kan konstatera. Och det är att det nu blev tydligt hur viktigt det är att ha starka grundläggande offentliga strukturer i basen, som snabbt kan växlas upp när man möter en kris.

En stark välfärdsstat i fredstid är avgörande för att vårt land ska klara påfrestningarna om kriget eller krisen kommer.

Det är ju uppenbart för alla nu när vi går igenom en pandemi. Att det t ex finns fast anställd välutbildad personal på äldreboendena. Att det finns skyddsutrustning och medicinsk utrustning lagrad och i beredskap. Att det finns marginaler i sjukvården, så att man klarar oväntade händelser. Att det finns en plan för hur man ska lösa problem om de ordinarie leveranserna av materiel plötsligt uteblir.

Pandemin blir ett nästan övertydligt exempel på hur viktiga de satsningar på civilt försvar är, det som vi nu är mitt uppe i.

Det har handlat om att gå brandsyn i folkhemmet. Våra myndigheter går igenom brister och svagheter, listar alla upptänkliga risker och föreslår åtgärder. Som man gör vid en brandsyn.

Och vi sätter av medel för att åtgärda dem.

Försvarsbeslutet innebar ju att det civila försvaret från 2018 till 2025 tillförs alltmer resurser. Fullt utbyggt 2025 handlar det om årliga tillskott på 4,2 miljarder kronor. Det är den största satsningen på civilt försvar i modern tid.

Det handlar om förstärkningar över hela fältet – hälso- och sjukvården, transporter, energiförsörjning, livsmedel och dricksvatten, befolkningsskydd och räddningstjänst, cybersäkerhet, stöd till frivilligorganisationerna och näringslivet, och mycket, mycket mer.

Och här finns också pengarna till den nystartade myndigheten för psykologiskt försvar, som är efterlängtat och välbehövd, och som är på plats sedan en dryg vecka tillbaka, och som ni ska få höra mycket mer om sedan.

Så, nej, försvaret är inget särintresse. Det civila försvaret är inget särintresse. Det är en grundläggande uppgift för staten att skydda sin befolkning, oavsett om det är krig eller fred, och det är därför vi nu gör dessa satsningar.

* * *

Det om civilförsvaret. Låt mig då gå över till den andra delen av min portfölj som rör den här konferensen: kriminalpolitiken. Och då närmare bestämt gängkriminaliteten.

Låt mig först konstatera det uppenbara - den organiserade kriminaliteten har växt till ett stort samhällsproblem. Skjutningarna och sprängningarna är det

konkreta uttrycket för det, men under detta så finns både fasta och mer lösliga kriminella strukturer som blivit ett gissel på många håll, inte minst i de utsatta områdena.

För mig är gängkriminaliteten en klassfråga.

I de utsatta områdena bor vanliga löntagare. Det är vanliga arbetare, från samma arbetarklass som jag själv har rötter i.

Det är byggnadsarbetare och industriarbetare. Det är undersköterskor och handelsanställda. Det är busschaufförer och vårdbiträden.

Det är i stor utsträckning de människor som bär Sverige genom pandemin.

Och de ska inte behöva vara rädda för några självutnämnda kungar i kvarteret, som tror att de äger stadsdelen, springer omkring med vapen och skyddsväst, säljer narkotika, hotar folk och bär sig åt. De ska inte behöva vara rädda för att deras barn rekryteras till gängen.

Nej. Alla har rätt att vara trygga i sina bostadsområden. Och vanligt hederligt folk har rätt att kräva att myndigheterna sätter hårt mot hårt mot de kriminella, tar hand om dem, dömer dem för sina brott och låser in dem på långa fängelsestraff.

Gängkriminaliteten uppstod inte för 7 år sedan när vi tillträdde. Den går mycket längre tillbaka än så, jag skulle säga att den började bita sig fast i mitten på 1990-talet.

Ökade klassklyftor, arbetslöshet, segregering och nedrustning av de offentliga trygghetssystemen la grunden, och när kriminaliteten då inte kvävdes i sin linda, kunde den fortsätta att växa till sig.

Men det vi gjorde för 7 år sedan, det är att vi la om svensk kriminalpolitik. I en avsevärt mer repressiv riktning, skulle somliga säga. Och det instämmer jag i, för det kan man inte komma ifrån.

Vi skärpte straffen för så gott som alla grova våldsbrott. Vi skärpte straffen för de allvarligaste narkotikabrotten. Vi skärpte straffen för grovt vapenbrott.

Vi tredubblade antalet polisstudenter. Vi startade två nya polisutbildningar. Vi gav polisen nya möjligheter till hemlig avlyssning.

Vi satte upp 450 övervakningskameror. Och till det kommer 13 000

uniformskameror, som vi nu är i full färd med att utrusta allt fler poliser med.

För att bara nämna något. Och det har fått effekt. Antalet fängelseår som svenska domstolar dömer ut har ökat med över 40 procent sedan 2017.

Vi har fyllt upp häkten och anstalter med folk som tidigare sprang runt med vapen på stan – och inte bara underhuggarna, utan också i allt högre utsträckning gängledarna.

Så bryter man spetsen av gängen – genom att bura in ledarna och de mest brottsaktiva individerna.

Och vi fortsätter på den vägen. Vi har över 3 000 polisstudenter i utbildning, det högsta antalet någonsin, som kommer ut under de kommande åren.

Vi rullar vidare det s k 34-punktsprogrammet, som är det mest omfattande programmet mot gängkriminaliteten någonsin, och som vi påbörjade hösten 2019.

Och där är vi nu i ett läge där vi börjar leverera på riktigt. Nu är många av utredningarna färdiga, och vi kan omsätta dem i konkret lagstiftning. Och det är framför allt tre stora lagstiftningspaket som vi kommer att leverera till riksdagen under det här året.

Det är för det första paketet kring vittnesfrågorna och att bryta tystnadskulturen, som härrör från justitierådet Stefan Johanssons utredning. Det handlar bl a om att införa en form av kronvitnesssystem i Sverige, men också om att avsevärt skärpa straffen för övergrepp i rättssak, skyddande av brottsling och mened. De förslagen kommer nu under våren.

Och det är för det andra straffrätten för gängrelaterade brott, som kommer från hovrättspresidenten Anders Perklevs utredning. Det handlar om omfattande straffskärpningar och nykriminaliseringar, bl a för rekrytering av unga till gängen, överlåtelse av narkotika och utnyttjande av andra för kriminella ändamål.

Det handlar om att öka möjligheten till häktning för rån, grov misshandel och grov utpressning, på samma sätt som vi gjorde för grovt vapenbrott för några år sedan, och som fick stora effekter.

Den som nu går utanför dörren med ett vapen man inte har licens på riskerar att inte komma hem igen på minst två år. Vi får se vad som händer nu, när vi ökar häktningsmöjligheten ytterligare, men hela straffskärpningspaketet

beräknas kosta mer än en halv miljard i anstalts- och häktesplatser. Det här förslagen kommer lite senare under året.

Och sedan har vi då den tredje stora reformen, som härrör från den utredning som jag tar emot imorgon. Då handlar det om justitierådets Petter Asps förslag om hur vi ska bli bättre att slå mot gängen där det verkligen gör som mest ont – mot pengarna.

Jag vill kunna ta deras kontanter. Jag vill kunna ta deras klockor. Jag vill kunna ta deras guldkedjor. Jag vill kunna ta deras bilar. Jag vill kunna ta deras hus. Jag vill kunna ta alla de tillgångar som gängmedlemmar och ledare lyckats tillskansa sig genom brott.

Här ligger Sverige efter många andra länder, och min instruktion till utredaren har därför varit att gå så långt det överhuvudtaget är möjligt inom rättsstatens ramar för att skapa en effektiv och modern lagstiftning för att kunna ta de tillgångarna.

Hur förslagen ser ut får ni som sagt se imorgon, och också där kommer vi att gå till riksdagen så fort som möjligt.

Så vi upprätthåller reformtakten. Sedan vi tillträdde för 7 år sedan så har justitiedepartementet lagt nästan 300 propositioner till riksdagen, och vi fortsätter att leverera lagförslag vecka för vecka, månad för månad.

Så. Vi är nu i ett läge då polisen har mer resurser än någonsin tidigare, fler anställda än någonsin tidigare, bättre verktyg än någonsin tidigare, fler kameror än någonsin tidigare och till sitt förfogande hårdare straff än någonsin i modern tid.

När kommer då resultaten? När får vi se att skjutningar och sprängningar vänder nedåt?

Det är en berättigad fråga. Visst har vi sett en minskning på vissa håll. I Malmö så har skjutningarna minskat med två tredjedelar på tre år. I Göteborg så har skjutningarna nästan halverats. I Södertälje är situationen mycket bättre nu än den var för tio år sedan.

Det ska vi förstås ta till oss, vara medvetna om, och inte minst lära av. Vad har man gjort på de ställen där man lyckats vända utvecklingen? Och håller det i sig?

På andra håll ser det sämre ut. Just nu är det ju Stockholm som är vårt stora

problem. Men det kan vända fort också på de orter där vi ser förbättringar.

Att rycka upp de här gängstrukturerna, det gör man inte i en handvändning. Det är inget sprintlopp. Det är en maratonlöpning. Det kräver uthållighet, och att man fortsätter att gneta på, år efter år.

Och att man har en helhetssyn.

Jag har arbetat med kriminalpolitik i olika egenskaper i över 20 år. Den yrkesgrupp jag talat mest med under dessa 20 år är poliser. Och särskilt poliser i de utsatta områdena.

Och det spelar nästan ingen roll vart i landet man kommer. De säger nästan alltid tre saker.

De säger: ja, vi behöver bli fler. Poliser, alltså. Och därför bygger vi ut polisen.

Och sedan säger de: ja, vi behöver bättre verktyg. Mer kameror. Bättre avlyssningsmöjligheter. Hårdare påföljder. Ökade häktningsmöjligheter. Allt det får de också nu.

Men sedan så säger de så gott som alltid en sak till. De säger: men tänk på att det handlar inte bara om oss. Om polisen. För om det här ska fungera, så räcker det inte med en stark polis.

Det behövs en stark socialtjänst som kan fånga upp de ungdomar som kan hamna snett.

Det behövs en bra fritidsverksamhet, så att barn och ungdomar som kanske inte alltid har haft det så lätt hemma, kan få en positiv utveckling, kanske genom idrotten eller musiken, komma i andra sammanhang, få andra förebilder.

Och det behövs en stark skola, så att varenda unge ges de allra bästa förutsättningarna att senare kunna komma ut på arbetsmarknaden och finna sin plats.

För att stoppa gängkriminaliteten räcker det inte med en stark polis. Det behövs ett starkt samhälle.

Från statens sida kan vi göra en del. Nu till årsskiftet började vi t ex subventionera LVU-omhändertaganden, så att det blir billigare för

kommunerna när man måste gripa in och omhänderta ett barn eller tonåring som far illa. Vi satsar nästan en halv miljard på det.

Och till våren kommer vi att lägga förslag till riksdagen om att kommunerna ska få ett lagstadgat ansvar för att arbeta brottsförebyggande.

Och det är på tiden. För det här är ju i huvudsak kommunala verksamheter som måste stärkas. Socialtjänsten. Fritidsverksamheten. Barnomsorgen. Skolan.

Kan vi kräva det av kommunerna då? Ja, det är klart vi kan. Kommunsektorn gick med över 50 miljarder i överskott 2020. Förra årets överskott blir väl också i det härade.

Det är framför allt pengar som de fått av staten, men det är också överskott som växer fram som en följd av den starka tillväxt vi idag har i ekonomin.

Det är klart att vi då kan kräva att kommunerna använder en del av dessa pengar till socialtjänsten, skolan, fritidsverksamheten. Istället för att sänka skatten. Är inte det rimligt?

Ta bara Stockholm, där vi nu har de stora problemen, och där man uppenbarligen inte lyckats bryta nyrekryteringen. Stockholm gick med nästan 5 mdr i överskott 2020. Använd nu en del av de pengarna till socialtjänst, skola, fritidsverksamhet.

Det är mitt budskap från regeringen till kommunsektorn. Nu när staten satsar så stora summor på rättsväsende och brottsbekämpning, så måste kommunerna svara upp med stora satsningar det förebyggande arbetet. Det är bara så vi kan nå verklig framgång i kampen mot gängkriminaliteten.

Vi kan inte bara bekämpa brotten. Vi måste också bekämpa brottens orsaker.

* * *

Allra sist. Jag har talat länge om vad vi ska göra. Jag ska också säga några ord om vad vi inte ska göra.

Alla de åtgärder vi vidtar måste vara genomtänkta, effektiva, rättssäkra och hålla sig inom rättsstatens ramar.

Det är så lätt i ett uppjagat politiskt klimat och det närmar sig val, att politiker lanserar förslag efter förslag som inte är genomtänkta, inte fungerar

på riktigt, kanske i värsta fall gör ont värre – men som kanske ser bra ut på pappret, ger en fin tidningsrubrik, låter bra i allmänhetens öron.

Det vimlar av sådana förslag nu i den offentliga debatten.

Ta bara den här idén om att polisen slumpmässigt och utan någon som helst brottsmisstanke, med jämna mellanrum ska ställa upp folk längs en vägg och muddra dem med – bara för att de råkar bo på fel gata.

Det kallas för visitationszon. Det förs nu fram av vissa som en åtgärd som ska frälsa oss från skjutningarna.

Till att börja med förstår jag inte vad det är för problem man ska lösa. Jag har aldrig träffat en polis som tagit upp just det – att man inte kan visitera dem som man måste kunna visitera.

För det andra så ska man tänka sig väldigt noga för, innan man börjar utsätta vanliga hederliga människor för slumpmässiga tvångsåtgärder.

Om man börjar behandla vanliga, hederliga, laglydiga människor som kriminella, då bryter man till slut ner det grundläggande förtroendet mellan myndigheter och medborgare som är så viktigt i en demokratisk rättsstat.

Det tänker jag inte medverka till. Det är de kriminella vi ska gå på, inte vanligt hederligt folk.

Och rättssäkerhet är viktigt. Rättssäkerhet handlar inte, som vissa tycks tro, om att skydda den som är skyldig. Det är tvärtom. Rättssäkerhet handlar om att skydda den som är oskyldig, så att den som är oskyldig inte döms för ett brott som han eller hon inte begått.

För om staten gör det, dömer en oskyldig, då begår staten i praktiken två övergrepp. Dels mot den som blivit oskyldigt dömd, förstås. Men det är också ett övergrepp mot framtida brottsoffer, som kan utsättas för brott av den verkliga gärningsmannen, den som gick fri för att man dömde fel person.

Det är lätt att dras med i ett uppjagat, infekterat och konfliktinriktat politiskt klimat. Men den fällan får vi inte gå i. Vi jobbar inte med symboler och plakatpolitik. Vi jobbar med konkreta reformer, som får betydelse i verkligheten.

Jag kommer att göra allt för att driva fram åtgärder för att komma åt gängkriminaliteten. Lagföra de skyldiga, bryta nyrekryteringen.

Men jag kommer att göra det med bibehållen rättssäkerhet, och i enlighet med de rättsstatliga grundprinciper som ska råda i ett öppet, demokratiskt samhälle.

Tack!

Regeringskansliet

Tal från Morgan Johansson

Anförande av Morgan Johansson på videosända Råd för framtiden 2021

Publicerad 15 april 2021

Brottsförebyggande rådets videosända konferens den 14 april 2021. Det talade ordet gäller.

Konferensdeltagare,

För andra året i rad så hålls idag Råd för Framtiden digitalt.

Det är riktigt trist!

Jag tror att vi alla hade önskat att allt skulle ha varit tillbaka till det normala i år, men det verkar tyvärr som att vi får vänta lite till. Men nästa år, vänta bara!

Även om det naturligtvis går att genomföra en konferens såhär också, så kan vi nog vara ense om att det är inte samma sak. De meningsutbyten och samtal som man kan ha i pauser och korridorer är ju ofta väl så viktiga som det officiella programmet, det som händer på scen.

Det är ju ofta i de informella samtalen som idéer föds och erfarenheter sprids.

Nu går vi miste om det, men vi får göra det bästa av situationen i år också. Men nästa år, så...!

Temat i år är passande nog det brottsförebyggande arbetet i ett föränderligt samhälle. För så är det ju. Vi måste ständigt anpassa oss till nya förutsättningar.

När en pandemi drabbar oss, så får vi ställa om. När brottsligheten tar sig nya uttryck, så måste det brottsförebyggande och det brottsbekämpande arbetet också utvecklas.

Vi har sedan vi tillträdde för 6,5 år sedan haft en mycket hög reformtakt. På de här åren så har justitiedepartementet lagt totalt över 300 propositioner och skrivelser till riksdagen. Alla har gått igenom. På det sättet så har rättsväsendet fått nya verktyg för att komma åt kriminaliteten.

Men inte bara det. Vi har sett till att rättsväsendets myndigheter har mer resurser och fler anställda än någonsin tidigare. Det gäller över så gott som hela linjen.

Det har varit och är en medveten politisk prioritering. För vår uppfattning är att ett samhälle är inte tryggt, förrän människorna i det samhället kan känna sig trygga var de än befinner sig, och i vilken livssituation man än är.

Och det gäller alla, och överallt. Du ska inte behöva oroa dig för att gå ut på kvällen – för att du bor i ett utsatt område.

Du ska inte behöva oroa dig för att komma hem på kvällen – för att din pappa eller din man ska slå dig.

Du ska inte behöva oroa dig för att hitta ditt hus eller din lägenhet sönderslagen och länsad av några oinbjudna gäster.

Det är det som är vårt jobb. Att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Och vi har varit tydliga från början om att vi har två huvudprioriteringar: att rycka upp den organiserade brottsligheten med rötterna, och att bekämpa mäns våld mot kvinnor och barn.

Jag vet att det finns många andra typer av brott, men detta är våra huvudprioriteringar, och de är likvärdiga.

Men oavsett vilka brott vi talar om, så handlar det ofta om ett långsiktigt arbete, och det kräver uthållighet. Och det handlar alltid om att både bekämpa och förebygga. Det var det som var huvudbudskapet i vårt brottsförebyggande program Tillsammans mot Brott, som vi lanserade för några år sedan.

För att klara brottsbekämpningen, så är ju polisen en helt avgörande faktor.

Och vi har ju kämpat med detta länge: startat nya polisutbildningar, förbättrat polisernas arbetsvillkor, ökat anslagen kraftigt och mycket mer.

Och jag är därför idag fantastiskt stolt över att kunna konstatera att:

- Fler poliser utbildas
- Färre poliser slutar
- Fler poliser återrekryteras, återvänder till kåren

Sverige har nu fler poliser än någonsin tidigare, myndigheten har fler anställda än någonsin tidigare, och vi är på god väg att nå det mål vi satte upp för några år sedan, nämligen att bli 10 000 fler till 2024.

Vi är mer än halvvägs nu, sedan vi satte upp målet så har polisen växt med 5 500 anställda, och för varje halvår som nu går så fylls leden på med allt fler unga män och kvinnor i blåa skjortor. Det är fantastiskt roligt att se!

Men inte bara det – det är också roligt att se att allmänhetens förtroende för polisen stadigt har ökat och ligger nu på all-time high – det är den högsta nivån sedan den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) började genomföras.

Men det är inte den enda myndigheten på rättsväsendets område där vi ser ett ökat förtroende. Det gäller också domstolarna – också för landets domstolar så har allmänhetens förtroende ökat.

Och detta är viktigt i en rättsstat: att människor känner förtroende för rättsväsendet – och det är alls inte självklart, det finns gott om länder i världen där det inte alls ser ut så.

Förtroendet för rättsväsendet är en styrka för Sverige när vi nu tar oss an de stora utmaningarna.

Och hit hör naturligtvis gängkriminaliteten. Vi arbetar nu för fullt med att genomföra vårt 34-punktsprogram.

Flera viktiga lagar har redan trätt i kraft. Skärpt straff för grovt vapenbrott gör att vi nu kan häkta och lagföra rekordmånga kriminella som tidigare sprang runt med vapen på stan. Hemlig dataavläsning gör att vi kan lyssna på deras kommunikation. Mer kameraövervakning på gator och torg gör att vi kan störa ut öppen narkotikahandel. För att bara nämna något.

Och arbetet fortsätter. 2021 blir ett antal utredningar färdiga som ytterligare

förstärker våra möjligheter att komma åt gängen.

Vittnesutredningen ser över möjligheten att införa kronvittnen i Sverige, straffet för övergrepp i rättssak och stödet till vittnen, allt för att bryta tystnadskulturen.

Gängbrottsutredningen ser över straffen för brott i kriminella nätverk, straffen för dem som rekryterar unga in i kriminalitet, ökade häktningsmöjligheter, straffen för narkotikaöverlåtelse och straffen för återfall i brott.

Förverkandeutredningen ser över ökade möjligheter att gå på pengarna, alltså beslagta brottsvinsterna från de kriminella – pengar, klockor, bilar, guldkedjor och andra tillgångar. Det tar ofta väl så hårt mot de kriminella som ett fängelsestraff.

Vi arbetar också för att förbättra förutsättningarna för polisen att göra husrannsakan för att leta efter vapen och andra farliga föremål. En annan utredning ska ta fram förslag om hur hemliga tvångsmedel ska kunna användas i större utsträckning.

Så vi är mitt uppe i en kraftsamling mot den organiserade brottsligheten, och den har redan bidragit till att vi nu har 1 000 fler frihetsberövade idag jämfört med för två år sedan.

Och kanske går det nu åt rätt håll. Vi ser en minskning när det gäller skjutningarna – hittills i år en minskning med 40 procent – men det är från höga nivåer, och det kan komma bakslag så det är för tidigt att dra slutsatser. Men vi är övertygade om att om vi bara är uthålliga och fortsätter på den här vägen, så kommer vi att se också långsiktiga resultat.

I det här sammanhanget så vill jag också nämna att regeringen idag har avisat att BRÅ kommer att tillföras 6 miljoner kronor för att sprida arbetsmetoden Sluta Skjut till fler orter i Sverige.

Sluta skjut är, som säkert flera av er känner till, ett arbetssätt mot grovt våld i kriminella grupperingar som har prövats i Malmö sedan 2018. Det är extra roligt att kunna säga det här på Råd för Framtiden, eftersom starten för Sluta Skjut i Sverige gick 2017 på just Råd för Framtiden i Malmö.

Då hade jag och bl a Karin Svanberg från BRÅ varit i New York, träffat David Kennedy på John Jay College, och bett honom föreslå en modell mot gängvåld som skulle kunna fungera i Sverige. Och han rekommenderade

Group Violence Intervention, GVI, som varit framgångsrik på många håll i USA.

Vi tänkte på den idén, och i Malmö 2017 höll David Kennedy en föreläsning om GVI, och året därpå kunde vi köra igång i Malmö, under namnet Sluta Skjut. Det var många som hånade det, men faktum är att mellan 2017 och 2020 så har antalet skjutningar i Malmö minskat med 2/3.

Det kan förstås finnas många förklaringar, men Sluta Skjut har nu utvärderats, och utvärderingarna visar på lovande resultat och att strategin är värd att pröva i fler städer i Sverige.

Det kan ni höra mer om imorgon på en föreläsning, där utvärderingarna presenteras av Anna-Karin Ivert och Caroline Mellgren från Malmö universitet och där även David Kennedy deltar. Och nu sätter vi alltså av mer pengar för att kunna sprida detta arbetssätt till fler orter i Sverige.

Så långt skjutningarna. Men vi ser faktiskt också en positiv utveckling när det gäller andelen återfall i brott. Det är en långsiktig trend – de senaste 20 åren så har andelen intagna som återfaller i brott minskat trendmässigt.

Det är såklart glädjande, och här gör Kriminalvården, och då inkluderar jag förstås Frivården, ett fantastiskt fint arbete.

För att ytterligare stärka det återfallsförebyggande arbetet så har regeringen idag också aviserat att Kriminalvården kommer tillföras också 6 miljoner kronor ytterligare för att fortsätta utveckla arbetet med så kallad inslussning.

Inslussning är en modell för samverkan på individnivå som syftar till att minska risken för återfall. Att få till en gemensam och långsiktig planering som sträcker sig efter tiden då Kriminalvårdens ansvar upphör är centralt i arbetet med att minska risken för återfall.

Det här är särskilt viktigt att markera nu, när vi samtidigt genomför en stor expansion av antalet platser i Kriminalvården. Antalet platser i häkte och anstalt ska öka med 3 400 på 10 år – det är en ökning med 45 procent. Det finns utbyggnadsplaner över hela landet.

Då är det särskilt viktigt att också markera att det handlar inte bara om volym och kvantitet, utan också om innehåll och kvalitet – allt för att minska risken för återfall i brott.

* * *

Så långt det repressiva och brottsbekämpande. Det är förstås viktigt för att få att få bort de mest brottsaktiva från våra gator och bostadsområden, och det är i sig brottsförebyggande.

Det är inte så lätt att leda sina nätverk från en isoleringscell på Kumlaanstalten. Och någon vidare förebild för unga på väg in i kriminalitet blir man ju inte om man plötsligt får sina bilar, klockor och guldkedjor beslagtagna.

Det repressiva är viktigt, men det räcker inte. Inte på långa vägar. Att motverka brottslighetens grundorsaker handlar enligt min mening i hög grad också om att skapa en god välfärd för alla.

Det handlar om minskade klyftor, grundläggande ekonomisk trygghet för alla, goda livschanser och bra förutsättningar för alla människor att på lika villkor välja väg i livets olika skeden.

Därför hänger kriminalpolitiken och välfärdspolitiken tätt samman. En god välfärd för alla och ökad jämlikhet är den bästa jordmånen för att bryta nyrekryteringen till kriminella gäng.

Därför innehåller också 34-punktsprogrammet ökade insatser för att trygga medborgarnas tillgång till en bra vård, skola och omsorg. Regeringen har avsatt 250 miljoner kronor per år i en treårig satsning på sociala insatser i utsatta områden. Det kan till exempel handla om fler fältarbetare på kvällar och helger, och bättre samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.

Det är i det sammanhanget viktigt att barn och unga som är i riskzonen för att dras in i kriminalitet får nödvändiga stödinsatser. Skolverket och Socialstyrelsen jobbar just nu på ett uppdrag för att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser.

Särskilt fokus riktas mot riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden och som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Tidiga insatser är ofta avgörande för barn och unga som riskerar att fara illa. Socialtjänsten måste kunna ingripa tidigt, även då samtycke saknas och då förutsättningarna för tvångsvård inte är uppfyllda.

Det får inte vara så att barn nekas insatser på grund att föräldrarna säger nej. Socialstyrelsen har därför haft i uppdrag att se över hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke kan öka.

Ett effektivt lokalt brottsförebyggande arbete förutsätter också att olika aktörer samarbetar och har möjlighet att dela information med varandra. Begränsningar i möjligheterna att dela information på grund av sekretess har återkommande lyfts fram som ett hinder.

Vi gav därför BRÅ i uppdrag att göra en bred genomlysning av informationsdelning i arbetet för att förebygga brott. De redovisade nyligen det uppdraget och ni kommer alldeles strax att få möjlighet att fördjupa er i frågan då nästa punkt i programmet handlar om just denna fråga. Också här är vi beredda att göra vad som krävs för att samverkan ska fungera bättre.

Kommunerna bidrar som sagt med viktiga insatser i det brottsförebyggande arbetet. Men kommunernas ansvar behöver förtydligas. I juni kommer Ann-Sofie Hermansson att redovisa utredningen om hur kommunerna kan få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Jag ser fram emot att ta del av utredningens förslag. Det är en mycket viktig pusselbit i utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet.

* * *

Så arbetet mot gängkriminalitet kommer vi att fortsätta med med oförminskad styrka. Och det kommer vi också att göra när det gäller vår andra huvudprioritering: mäns våld mot kvinnor.

Också här spelar förstås vår stora polissatsning stor roll. Polisen har nu rekryterat 380 särskilda utredare med fokus på våld i nära relationer, våld mot kvinnor och barn och hedersbrott. Vi har också sett till att kvinnojourer och brottsofferjourer har mer pengar att röra sig med än någonsin tidigare, och dessa satsningar fortsätter.

När det gäller sexualbrotten, så var den stora reformen naturligtvis samtyckeslagstiftningen 2018. Sedan den trädde i kraft så har antalet åtal för våldtäkt ökat med 80 procent, och antalet fällande domar ökat med 75 procent! Det överträffar t o m mina förväntningar.

Och det handlar inte bara om ökad lagföring. Minst lika viktigt är den förebyggande effekten. Nu står det fullständigt klart att sex bygger på frivillighet, också i lagens mening, och allt annat är att betrakta som ett övergrepp.

Det ska sitta i ryggmärgen på varje man och pojke i Sveriges land att det är det som gäller, och inget annat. Och för att skapa denna samtyckeskultur, så

har ju också Brottsoffermyndigheten haft ett uppdrag att bedriva en kampanj särskilt riktad till ungdomar på temat frivilligt sex, och den har nått väldigt bra ut.

Vi förstärker också kampen mot sexhandel och trafficking. Knappast någon undgick väl att läsa om polisens razzior mot bordeller förra året, det var ju några kändisar som fastnade i nätet, men det arbetet kommer att fortsätta.

Nu står det också fullständigt klart att den som köper sex av en kvinna som blivit utsatt för människohandel, riskerar att dömas inte bara för sexköp, utan för våldtäkt, men en mycket strängare straffskala.

Där ser vi för övrigt också över straffskalorna, både för sexköp, där böter ska utmönstras ur straffskalan, och för våldtäkt, där straffet ska skärpas.

Och nu i vårbudgeten så sätter vi av ytterligare 37 miljoner kronor för att förebygga våld i nära relationer och utveckla arbetet mot prostitution och människohandel.

* * *

Så, det var några ord om hur vi arbetar i regeringen för att förstärka både det brottsbekämpande och det brottsförebyggande arbetet. Nu är det hög tid att jag lämnar över till det fortsatta programmet. Jag hoppas att det här konferensupplägget trots allt ska fungera också i år – men nästa år så hoppas jag att vi kan ses på riktigt!

Tack!

Regeringskansliet

Tal från Morgan Johansson

Anförande av Morgan Johansson på Internationella brottsofferdagen

Publicerad 22 februari 2021

Webbsänd konferens den 22 februari 2021 i
arrangemang av Brottsoffermyndigheten Det talade
ordet gäller.

Då vill jag börja med att hälsa er varmt välkomna till årets internationella
brottsofferdag!

Den uppmärksammar vi ju varje år i Sverige och flera andra europeiska
länder, och syftet är att belysa brottsoffrens situation och att sprida kunskap
om de ideella organisationer som jobbar med och bland dem som utsatts för
brott.

Årets tema är brott mot demokratin, och det passar ju bra inte minst här i
Sverige.

I år är det ju 100 år sedan demokratins genombrott i Sverige. I september
1921 fick både kvinnor och män för första gången rösta i val till riksdagen.
Det hade föregåtts av en lång kamp för allmän och lika rösträtt, som till slut
krönts med framgång.

Med demokrati så var det inte längre arv, börd, pengar och kön som avgjorde
vilket politiskt inflytande man hade, utan nu kunde plötsligt alla få inflytande
– genom sin rösträtt och genom att kandidera till de beslutande
församlingarna.

Men demokratin är aldrig en gång för alla genomförd. Den måste erövras av
varje generation, i varje tid. Också i vår tid. Regeringen genomför därför en
nationell satsning för att uppmärksamma och stärka demokratin runt om i
landet.

Satsningen sammanfaller med att det i flera år pågått en tillbakagång för demokratin globalt, där mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer rullats tillbaka i ett antal länder.

Min uppfattning är emellertid att den svenska demokratin i grunden står stark. Jämfört med de flesta andra länder är både valdeltagandet och deltagandet i demokratin mellan valen högt. Förtroendet för de demokratiska institutionerna är generellt sett högt, likaså för domstolarna och andra myndigheter. Vi har också en stark tradition av starka och oberoende medier.

Positivt är också att det mellanmännsliga förtroendet och tilliten i Sverige ligger på en internationellt sett hög nivå. Vi litar helt enkelt på varandra, och det är en styrka för vårt land som vi kanske inte alltid tänker på.

Samtidigt får vi inte blunda för att demokrati står inför utmaningar. Alldeles för många människor inte är delaktiga, antidemokratiska aktörer blir allt mer synliga och aktiva, och inte minst – det demokratiska samtalet präglas allt mer av hot och hat.

Jag ser mycket allvarligt på hot och hat som riktas mot dem som engagerar sig i samhällsfrågor och deltar i det demokratiska samtalet. Det gäller till exempel journalister och förtroendevalda, men också representanter för det civila samhället, konstnärer, opinionsbildare och forskare.

Regeringens arbete utgår från handlingsplanen Till det fria ordets försvar och det omfattar tre åtgärdsområden.

Det handlar om ökad kunskap, det handlar om bättre stöd till dem som utsätts och det handlar om ett stärkt rättsväsende.

Vi har t ex skärpt straffen för dem som hotar förtroendevalda och deras närstående, men också för blåjuspersional som utför sitt livsviktiga arbete. Vi fortsätter med att också se över det straffrättsliga skyddet för vissa samhällsnyttiga funktioner. Det handlar t ex om att ta ställning till om det finns behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd mot brott som riktar sig mot någon som utövar sin yttrandefrihet.

Regeringen har också gett uppdrag till 14 myndigheter att genomföra demokratistärkande verksamhet 2020 och 2021 och ni kommer säkert att få höra om en del av detta under dagen.

T.ex. har Brottsoffermyndigheten i uppdrag att sprida det utbildnings- och informationsmaterial som myndigheten tagit fram och finns på webbsidan

tystnaint.se för att stödja personer som utsätts för eller riskerar att utsättas för hot och hat i det offentliga samtalet.

Ett särskilt stöd till det civila samhället för demokratstärkande insatser har införts. Stödet ges till organisationer för arbete som syftar till att öka kunskapen om demokratin och stärka individers förutsättningar att delta.

Att motverka hot och hat är ett gemensamt ansvar och en framtidsfråga för vår demokrati. Det handlar ju om att säkerställa att alla som vill också vågar engagera sig.

Avslutningsvis så vill jag passa på att tacka er för det viktiga arbete ni gör för brottsoffer idag och alla andra dagar. Jag hoppas också att dagens program kommer att ge er ny kunskap och inspiration i ert fortsatta arbete.

Tack ska ni ha.

Tal från Morgan Johansson

Anförande av Morgan Johansson på videosända Råd för framtiden 2020

Publicerad 26 mars 2020

Brottsförebyggande rådets videosända konferens den 26 mars 2020. Det talade ordet gäller.

Mina damer och herrar,

Vi hade ju alla önskat att det här arrangemanget hade kunnat genomföras som vi brukar. En stor konferens med hundratals deltagare från alla håll som arbetar med att bekämpa och förebygga brott – polisen, socialtjänsten, skolan, folkrörelserna, politiker, civilsamhället, näringslivet, fastighetsägare, forskare, idrottsledare och många fler.

En unik och årlig samlingsplats för att knyta kontakter, skapa nätverk, ta del av nya kunskaper och erfarenheter, lyssna på nya forskningsresultat, få nya idéer. Så som vi gjort nu i 20 år.

Men i år kom coronapandemin emellan. Vi har från regeringens sida fått vidta en rad åtgärder för att begränsa smittspridningen – åtgärder som för bara några veckor sedan framstod som nästan otänkbara.

Förbudet för större allmänna sammankomster som regeringen beslutade om för två veckor sedan ledde till att en lång rad kulturevenemang, idrottsevenemang och politiska möten ställdes in.

Mot den bakgrunden var det en självklarhet att också ställa in Råd för Framtiden, men jag tycker att det var en utmärkt lösning av Brottsförebyggande Rådet att istället genomföra konferensen på det här sättet.

Stort tack till generaldirektören och alla ni andra på Brå för allt ert arbete med det!

Våra åtgärder har varit helt nödvändiga, men det är ännu för tidigt att säga något om resultatet, och vi är beredda att vidta ytterligare åtgärder om det skulle behövas.

Samtidigt så är jag övertygad om att vi kommer att ta oss igenom det här också, om vi gör det tillsammans. Och jag är hoppfull. Sverige är en i grunden stark välfärdsstat och vi har en god folkhälsa, också bland äldre. Dessutom så har vi starka statsfinanser, så att vi kan sätta in de ekonomiska medel som behövs för att mildra krisen. Det ger oss bättre förutsättningar än många andra länder att klara krisen med så lite mänskligt lidande som möjligt.

Men det kommer att vara påfrestande, det är inte någon tvekan om det. Men då gäller det att vi håller ihop, och hjälper varandra.

Med det sagt, så tar ju inte brottsligheten semester bara för att det är pandemi. De problem vi hade med t ex gängkriminalitet före krisen, de har vi också nu mitt i krisen, och vi kommer att ha dem också efter krisen, även om vi också kan se att våra kriminalpolitiska insatser nu börjar att ge effekt.

Men vår politik ligger fast. Vi har två uppgifter: att minska brottsligheten och öka tryggheten. Och vi har två prioriteringar: att rycka upp den organiserade brottsligheten med rötterna, och att minska våldet i nära relationer.

När det gäller gängkriminaliteten så är åtgärderna väl kända. Mycket gjordes under förra mandatperioden, och regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminalitet pekar ut några av den här mandatperiodens viktigaste reformer.

Det handlar om straffskärpningar för så gott som alla brott som denna grupp kriminella begår: grova våldsbrott, grovt vapenbrott, de allvarligaste narkotikabrotten, rån, grov utpressning, övergrepp i rättssak, för att bara nämna något.

Och det handlar om utökade rättsliga befogenheter och bättre tekniska verktyg: hemlig dataavläsning, kameraövervakning, ökade häktningssamverkaner.

Men det handlar också om riktade sociala insatser för att bryta nyrekryteringen till gängen: satsningar på skolor i de utsatta områdena,

sänkta kostnader för LVU-omhändertaganden, socialtjänst på kvällar och helger.

Det handlar om snabbare lagföring, så att den som begått brott får en snabb respons från samhället. Det framgångsrika försök med snabbare lagföring som pågått några år i Stockholm och som minskat tiden mellan gripande och dom med upp till 90 procent utvidgas nu successivt till hela landet!

Och det handlar om att få fler att hoppa av gängen. Därför arbetar vi nu också med att ta fram ett särskilt nationellt avhopparprogram. Och vi märker ju nu, när vi sätter ökad press på de kriminella gängen, att det är allt fler som verkligen vill lämna kriminaliteten, och alla tjänar på att så verkligen sker.

Så trots det osäkra läge som nu råder, så ligger vår politik fast, därför att också i kristider så måste man kunna blicka framåt. Och gängkriminaliteten försvinner inte med coronan.

Detsamma gäller våld i nära relationer, vår andra prioritering. Det är ett samhällsproblem som kan öka i och med corona, när människor tvingas stanna hemma och där även de långsiktiga effekterna som arbetslöshet kan påverka människors utsatthet och i förlängningen öka våldet. Vi ser redan ett ökat tryck på t ex BRIS hjälptelefon.

Så det handlar om mäns våld mot kvinnor, men också om det hedersrelaterade förtryck som begränsar så många ungdomar.

Också här är politiken väl känd. Förra mandatperioden förstärkte vi kvinnojourer och brottsofferjourer, så att båda dessa viktiga verksamheter har mer pengar att röra sig med än någonsin tidigare.

Och vi reformerade sexualbrottslagstiftningen, med samtyckeslag och straffskärpningar, så att vi nu har den strängaste lagstiftningen någonsin, och förmodligen en av de strängaste i hela världen.

Vi kommer att fortsätta på den inslagna vägen. Straffet för våldtäkt ska skärpas, liksom lagstiftningen när det gäller sexuellt ofredande.

När det gäller hedersbrotten, så lämnade regeringen förra veckan en proposition till riksdagen som innebär höjda straff för alla brott som begås med hedersmotiv, som ökar möjligheterna att lagföra familjemedlemmar som tillåter att barn gifts bort och som också rent konkret innebär att barn kan beläggas med utreseförbud om det finns en risk att de ska giftas bort eller utsättas för könsstympning.

Det här är viktiga reformer för att öka skyddet för barn som utsätts för hedersförtryck. Vi kommer att fortsätta att driva denna fråga – alla barn ska kunna känna sig trygga i Sverige, oavsett vilken bakgrund eller etnicitet man har.

Men stärkt lagstiftning räcker naturligtvis inte. Det behövs också ökade resurser för att utreda dessa brott. Och därför så rekryterar polisen nu 350 fler utredare, som ska inrikta sig just på sexualbrott och våld i nära relationer.

Det är en del av polisens stora expansion, där vi nu nått en punkt där vi kan konstatera att antalet polisanställda är fler än någonsin. Det som vi påbörjade för några år sedan, med kraftigt utökat antal polisstudenter, med nya polisutbildningar i Malmö och Borås, och med åtgärder för att behålla poliser i yrket och återrekrytera dem som slutat, börjar nu ge resultat.

Vi ser nu hur antalet poliser växer stadigt, halvår för halvår, när de nya kullarna går ut, och vi har gott hopp om att vi ska klara det mål som vi satte upp för några år sedan, dvs att öka antalet polisanställda med 10 000 till år 2024. Vi redan klarat en tredjedel av det målet, och vi ska klara de andra två tredjedelarna också.

Men inte bara polisen. Vi har redan gått in med ökade resurser till Kriminalvården, domstolarna och åklagarna, och vi kommer att fortsätta med det. Hela rättsväsendet måste stärkas och byggas ut.

* * *

Så organiserad brottslighet och våld i nära relationer är våra viktigaste prioriteringar. Nu är ju brottsligheten mångfacetterad, den tar sig många uttryck, men oavsett vilket brott vi talar om, så finns det alltid minst en förebyggande åtgärd. Om brottsligheten ska minska och tryggheten öka, så räcker det inte med att bekämpa brotten – man måste bekämpa brottens orsaker också.

Och det har vi tagit fasta på. Förra mandatperioden lanserade vi det första brottsförebyggande programmet på 20 år – Tillsammans mot brott – och vi förstärkte Brå och alla länsstyrelser med särskilda uppdrag och resurser för att få genomslag för brottsförebyggande arbete på alla nivåer.

Det följer vi nu upp. Vi tillsatte för en tid sedan en särskild utredare, Ann-Sofie Hermansson, för att utreda kommunernas brottsförebyggande ansvar.

Det är en viktig utredning. Kommunerna har ju många av de verktyg som behövs för att förebygga brott – skola, socialtjänst och fritidsverksamhet förstås, men också fysisk planering.

Och vi tror ju på att brottsförebyggande arbete blir bäst om man samverkar mellan polis, kommun, näringsliv och den ideella sektorn. Här kan det till exempel handla om BID-samverkan med fastighetsägare för att skapa tryggare boendemiljöer, eller om att öka stödet till idrotten för att nå fler ungdomar eller att anställa ungdomar i utsatta områden för sommarjobb.

Det finns åtskilliga positiva exempel i kommunerna, och vi vill göra denna brottsförebyggande verksamhet till en naturlig del av det kommunala uppdraget. Jag är övertygad om att det finns ett stort stöd i kommunerna för det – åtminstone finns det det i riksdagen.

Alla partier vill ha ett ökat kommunalt ansvar för detta, och det är minsann inte ofta som det finns en sådan samsyn i de här frågorna! Det ska bli mycket spännande att följa Ann-Sofi Hermanssons arbete med utredningen, och se vad den resulterar i!

* * *

Slutligen, ibland så är det lätt att fastna i det negativa. Då behöver man fakta som nyanserar bilden och som visar att det faktiskt är möjligt att vända en negativ utveckling.

Ta det dödliga våldet. Ja, det är riktigt att vi har sett en ökning av dödligt våld som kan knytas till gängkriminaliteten – det är därför vi sätter tryck på de grupperna nu.

Men det är också riktigt att risken att bli dödad i Sverige var större för 30 år sedan, när jag gick ut skolan, än vad den är idag. Över tid så har dödligt våld per capita faktiskt minskat i Sverige. Det ska vi också ta till oss.

Eller ta ungdomsbrotten. Ja, vi anser alla att de personrån där ungdomar rånar andra ungdomar är avskyvärda, och ska bekämpas utan att lägga fingrarna emellan. Men vi måste också kunna konstatera att antalet ungdomar som lagförs för brott minskat med över 30 procent på tio år. Och antalet ungdomar som vårdas på sjukhus pga av att de utsatts för våld har minskat med 50 procent på samma tid.

Så när det gäller personrånen så rör det sig kanske trots allt om en begränsad grupp av ungdomar som begår de brotten, och det behöver inte vara ett

tecken på en ökad ungdomsbrottslighet i allmänhet.

Eller ta bostadsinbrotten. Ja, det är ett mycket integritetskränkande brott som leder till stora problem för den som utsätts. Och det beslutade vi oss för att ta itu med, bl a genom att sätta åt de internationella stöldligor som vi vet står för kanske hälften av alla inbrott.

Och mycket riktigt – nu visar det ju sig att antalet bostadsinbrott minskat med hela 35 procent mellan 2017 och 2019. 35 procent på 2 år! Det är ju något att sannerligen glädjas åt, och vilken framgång för polisen som jobbat mot ligorna, men också för alla dem som arbetat med förebyggande åtgärder, t ex grannsamverkan.

Eller ta skjutningarna. Där ligger de nationella siffrorna ännu kvar på höga nivåer, det är sant. Men i Malmö har antalet skjutningar och sprängningar nästan halverats sedan 2017. Det är för tidigt att dra slutsatser, men det kan ju ha med Sluta Skjut och Operation Rimfrost att göra, vi får se hur det utvecklas framöver.

Icke desto mindre så är det ändå viktigt att kunna se också de positiva resultaten av ens arbete – detta för att överhuvudtaget veta vad som verkligen fungerar.

Och jag är som alltid övertygad om att det går att vända en negativ utveckling, om bara rätt åtgärder sätts in. Jag är en obotlig optimist på det sättet, och det hoppas jag att ni också är!

Så, tack för att ni lyssnat så länge, nu väntar andra programpunkter. Men innan jag slutar, glöm inte: tvätta händerna, jobba hemifrån om ni kan det, och stanna hemma om ni känner er sjuka!

Tack!

Regeringskansliet

Tal från Morgan Johansson

Anförande av Morgan Johansson på Folk och Försvar

Publicerad 18 januari 2019

Folk och Försvars rikskonferens i Sälen den 15 januari 2019. Det talade ordet gäller.

Mina damer och herrar,

Jag ska tala om två saker. Jag ska tala om återupprättandet av det civila försvaret, och jag ska tala om nya lagar för att bekämpa organiserad kriminalitet och terrorism.

Först om det civila försvaret. Sedan några år tillbaka pågår återuppbyggnaden av ett civilt försvar och civil beredskap, efter att detta i praktiken legat i träda i över 20 år. Grunden för de satsningar som nu görs är den försvarsuppgörelse som träffades mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Moderaterna 2017, och det arbete som bedrivits i Försvarsberedningen.

Varför gör vi då det här? Varför ska vi ha ett civilt försvar? Varför inte satsa allt på det militära, så att vi kan slå tillbaka en angripare? Är det inte det som är det viktigaste av allt?

Det kan man tycka. Men det finns tre mycket starka argument.

Det första är att det är en moralisk plikt för varje stat att göra vad den kan för att skydda sina medborgare. Erfarenheterna av så gott som alla krig, både i historien och i modern tid, är att det ofta är civilbefolkningen som utsätts för mest lidande.

Soldaterna i fält är ofta unga, friska och starka och de har vapen att försvara sig med. Men det är i civilbefolkningen som de mest utsatta befinner sig – barn, äldre, sjuka – och de har inga vapen. Det är de som inte strider som

ofta lider mest.

Staten har en moralisk plikt att försöka se till att nödvändiga samhällsfunktioner i så stor utsträckning kan upprätthållas, också i extrema situationer. Och då handlar det om livsmedel, det handlar om el och värme och vatten, det handlar om läkemedel, det handlar om fysiskt skydd, det handlar om kommunikationer, det handlar om upprätthållande av lag och ordning och mycket mer.

Så det är det första, statens moraliska plikt gentemot sina medborgare.

Det andra handlar om försvarsviljan. En angripare vet ju att om man kan knäcka civilbefolkningen, då kan man också knäcka försvarsviljan, och då är kriget snart vunnet. En soldat som får veta att hela hans eller hennes familj gått under, kan mycket väl ge upp.

Så utan ett bra civilt försvar, så försämrar också våra möjligheter att slå tillbaka en angripare. Det är det andra.

Det tredje argumentet är att civil beredskap har vi nytta av inte bara i krig utan också i fredstid. Krig och krigsfara är visserligen förmodligen den värsta och mest extrema krisen som vi förbereder oss på, men det är fortfarande bara en av många kriser som kan pressa samhällssystemen till det yttersta.

I ett modernt samhälle så kan hoten komma från många håll, det behöver inte vara främmande makt.

Det kan vara en pandemi. För jämnt hundra år sedan dödade spanska sjukan nästan 40 000 svenskar. Det är det inte många krig som har gjort.

Det kan vara en terrorattack som lamslår en hel stad. Det kan vara en hackare som lyckas slå ut el- och vattenförsörjningen. Det kan vara en kärnkraftsolycka. Det kan vara omfattande skogsbränder som vi mycket väl vet. Det kan vara en tsunami på andra sidan jorden.

Civil beredskap har vi nytta av i alla dessa situationer, oavsett hur krisen ser ut.

Försvarsuppgörelsen innebar att vi första gången på 20 år fick loss ordentliga pengar för att bygga upp den civila beredskapen igen. 1,3 miljarder kronor sattes av under tre år från 2018. Det var 17 procent av den totala ökningen av försvarsanslaget.

För de pengarna så genomför vi nu ett stort antal åtgärder. Många aktörer har nu kunnat höja sin ambitionsnivå. Det är MSB, det är kommuner och landsting, det är frivilligorganisationer, det är länsstyrelserna för att bara nämna några. Man har rekryterat personal, genomfört utbildningar, stärkt sitt planeringsarbete, utvecklat arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser och mycket, mycket mer.

För allmänheten så är det kanske den här broschyren, som MSB skickade ut i maj till alla hushåll, som varit det mest konkreta tecknet på att något nu händer.

Men vi har också under förra året sett till att samtliga 46 bevakningsansvariga myndigheter arbetat med att krigsplacera den personal som man anser sig behöva. Det är första gången på många år som det sker.

Polisen, Tullen, Kustbevakningen, Energimyndigheten, Socialstyrelsen och alla de andra bevakningsansvariga myndigheterna fick det här uppdraget av regeringen förra året.

Men när vi nu går igenom område efter område, så upptäcker man också vilka luckor som det finns. Sánt som man inte brytt sig om tidigare eller kanske inte ens tänkt på.

Eller i värsta fall handlat rakt emot bättre vetande.

Jag ska bara ge er ett exempel: läkemedel. Man kan tycka att just läkemedel är en sådan sak som är ganska bra att ha om det skulle bli krig. Att det finns antibiotika. Vacciner. Smärtstillande. Insulin.

Vet ni vem som idag har nationellt ansvar för att det ska finnas läkemedel i beredskap i extrema situationer?

Ingen.

Det brukade vara Apoteksbolaget. Det reglerades i en särskild förordning.

Men när monopolet upphävdes för 10 år sedan så försvann den uppgiften. Och det var ingen annan som fick den. Man trodde att marknaden skulle kunna lösa den uppgiften.

Det var naturligtvis ett stort misstag, och nu finns det en annan insikt. Vi tillsatte därför en särskild utredning som ser över bland annat läkemedelsfrågan och som ska lämna betänkande nästa år. Men det här är

bara ett exempel på hur fel det kan bli om man inte tänker efter före.

Det är viktigt att vi nu kan fortsätta stärkandet av den civila beredskapen. Det finns oerhört mycket att göra. Det blir upp till en kommande regering att dimensionera insatserna.

Redan nu i april så träder en ny säkerhetsskyddslag i kraft. Den nya lagen innebär en utvidgning av ansvaret och en ambitionshöjning när det gäller aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Nu blir det högre krav på privata aktörer som bedriver sådan verksamhet.

Dessutom så har vi remitterat förslag om sanktioner för den som bryter mot säkerhetsskyddslagen, om förstärkt tillsyn och om skärpta krav vid upplåtelser och överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet. Det är en rejäl uppstramning.

En ny regering ska också utse vem som ska genomföra de två nya viktiga utredningar som är beslutade: det är utredningen om en ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret, och utredningen om den framtida organisationen av det civila försvaret.

Där är direktiven färdiga, men vi har inte kunnat utse utredare på grund av regeringsfrågan. Men jag ser framför mig att en tillträdande regering kan få dessa utredare på plats ganska omgående.

* * *

Så långt försvarspolitik. Så hade jag tänkt säga något om terror- och brottsbekämpningen.

Vi genomför just nu den största expansionen av polisorganisationen någonsin. Polisen ska bli 10 000 fler anställda, en ökning med 30 procent.

Och vi börjar nu se resultaten av de senaste årens satsningar. Från och med i höstas så började antalet poliser att öka, och vi är nu åter över 20 000. Totalt sett så är vi i myndigheten just nu drygt 30 300 anställda. Polisen har nu fler anställda än man någonsin haft tidigare.

Vi har fördubblat polisutbildningen, och vi utbildar nu fler poliser än på 10 år. Om någon vecka drar de nya utbildningarna i Malmö och Borås igång. Och det roliga, mina vänner, är att fler än någonsin vill bli polis! Senast hade vi 15 000 sökande, rekordmånga! Aldrig tidigare har så många sökt sig till polisen – varit "redo för en större uppgift" som det heter i polisens

rekryteringskampanj.

På senare år så har polisen också fått ett stort antal nya verktyg för att bekämpa brott. Straffen för så gott som alla allvarliga våldsbrott har skärpts. Häktningmöjligheterna har utökats. Övervakningskameror har satts upp i stor omfattning. Resurser har satts av till uniformskameror, mer förstärkningsvapen, hjälmar och skyddsvästar. Möjligheterna till hemlig avlyssning har utökats.

Och nu börjar också den nya polisorganisationen leverera. Sju år i rad så föll antalet genomförda brottsutredningar, det vill säga polisens effektivitet minskade. Nu går det åt andra hållet: för andra året så ökar nu antalet genomförda brottsutredningar.

Och det märks i Kriminalvården. För några år sedan var det ganska tomt på många häkten och anstalter. I dag har vi stundtals 100 procents beläggning, och vi måste bygga ut. Vi fångar helt enkelt fler bovar i dag, och de vi fångar sitter längre i fängelse.

Alltså: vi har fler polisanställda än någonsin, vi har de hårdaste straffen i modern tid, vi har bättre verktyg än någonsin, vi har bättre utrustning än någonsin, vi har större resurser än någonsin, vi har fler övervakningskameror än någonsin, vi burar in fler bovar än på mycket länge, vi utreder fler brott än på länge – och fler än någonsin vill bli polis.

Det är bra. Och det behövs. För vi vet ju att utmaningarna är stora. Det gäller framför allt den organiserade brottsligheten, som de många skjutningarna är ett uttryck för.

Min uppfattning är att svensk polis ska ha de resurser och de verktyg som behövs för att rycka upp den organiserade kriminaliteten med rötterna. Då måste vi fortsätta både med resurstillskott och att utveckla lagstiftningen. Det kommer en tillträdande regering att ha goda förutsättningar att göra under kommande år.

* * *

Så några ord om terroristbekämpningen. I likhet med den öppna polisen så har också Säkerhetspolisen fått stora resurstillskott de senaste åren, och på Brottsförebyggande Rådet har vi inrättat ett centrum mot våldsbejakande extremism.

Polis och åklagare har också fått ny lagstiftning att arbeta med. Låt mig bara

ge ett exempel.

När vi tillträdde för drygt fyra år sedan så var det i praktiken tillåtet att åka utomlands och utbilda sig till terrorist. Det var ju inte klokt.

Nu har vi nya lagar. Terrorismresorna har kriminaliserats. Vi har kriminaliserat att ta emot terroristutbildning – tidigare så var det bara förbjudet att ge terroristutbildning.

Och vi har utvidgat finansieringsbrottet. Tidigare var man tvungen att visa att en person finansierat en konkret terrorhandling. Nu räcker det att visa att en person finansierat en organisation som sysslar med terrorism.

Faktum är att den pågående terrorrättegången i Solna delvis handlar om just det. Där har åklagaren åtalat just för brott mot den terrorfinansieringslag som vi drev igenom 2016.

Men det räcker förstås inte. Vi måste fortsätta att utveckla lagstiftningen, och jag har på mitt bord inte mindre än fyra lagförslag som en ny regering kan gå vidare med.

Det är för det första deltagandebrottet, där vi kriminaliserar allt deltagande i och samröre med en terroristorganisation. Med det följer också utökade möjligheter till hemliga tvångsmedel, till exempel hemlig avlyssning, så att vi lättare kan upptäcka och kartlägga terrornätverk.

Det är för det andra en möjlighet för brottsbekämpande myndigheter att få del av signalspaningsinformation, även om man öppnat en förundersökning i ett ärende. Det hänger ihop med deltagandebrottet, eftersom det kommer att innebära att Säpo kommer att öppna betydligt fler förundersökningar.

Och med nuvarande ordning skulle det innebära att Säpo i så fall inte längre kan få del av FRA-information, och det skulle vara mycket farligt. Så dessa två lagstiftningar måste synkas, och träda i kraft samtidigt.

Det är för det tredje lagstiftningen om hemlig dataavläsning, som ökar våra möjligheter att avlyssna krypterad kommunikation, som ju terrornätverk ägnar sig åt.

Och det är för det fjärde en ny datalagringslagstiftning, som återigen skulle tvinga telekommunikationsföretagen att lagra uppgifter om till exempel vem som ringt till vem vid vilket tillfälle, och var de då befann sig – och tvinga dem att hjälpa polisen med sådan information.

Och detta är viktigt inte bara när det gäller terrorism, utan i så gott som all brottsbekämpning när det gäller grova brott. Det lagförslaget underlättar också IP-spårning, så att vi lättare kan klara upp till exempel barnpornografibrott.

Så här ligger dessa lagförslag på rad. Vi är i slutskedet av beredningarna, och jag ser framför mig att en ny regering kan gå till riksdagen med dem under våren.

* * *

Så, mina damer och herrar. Vi är mitt uppe i en snabb utveckling av både den civila beredskapen och rättsväsendet, för att möta de hot och de utmaningar som tornar upp sig. Nu gäller det att med kraft driva detta arbete vidare under kommande år.

Tack.

Regeringskansliet

Tal från Morgan Johansson

Tal av Morgan Johansson på Centrum mot våldsbejakande extremism

Publicerad 28 november 2018

Center mot våldsbejakande extremismers seminarium på
Stockholm Waterfront Congress Center, 27 november
2018 Det talade ordet gäller.

Tack för möjligheten att vara här!

Tack för att ni bjöd in mig! Jag blir ju inte inbjuden till så många ställen
nuförtiden...

Och när jag väl blir det, så är det stående rådet att vi ska hålla en låg profil.
Och det är ju inte så lätt för en politiker...

Nu hoppas jag ju att vi snart ska komma ur den här limbosituationen när det
gäller regeringsfrågan. Dessutom så finns det ju en stor partipolitisk
uppslutning kring detta arbete, så jag vågar mig nog på att säga några ord
även om vi är en övergångsregering.

Först ett stort tack till Brottsförebyggande Rådet och dess GD Erik
Wennerström. Inte bara för att ni är med och ordnar den här konferensen.
Utan framför allt för att ni tar er an den här uppgiften.

Uppdraget att förebygga våldsbejakande extremism innebär ju en stor
utvidgning av er verksamhet. Men ni tar er an den med stor kraft och
seriositet, det har vi redan sett tydligt.

Och sedan ett tack till själva centret, med dess chef Jonas Trolle i spetsen.
Centret har ju funnits sedan 1 januari, men du har bara hunnit jobba drygt 10

veckor nu. Men verksamheten verkar utvecklas väldigt väl, och de föredragningar som jag hört hittills bådar väldigt gott. Det ska bli mycket intressant att följa centrets utveckling framöver, när ni växer ytterligare. Ni har satt igång ett bra arbete, fortsatt nu att upprätthålla takten och ta ledarskapet i de här frågorna – det har ni regeringens mandat och fulla stöd för. Tack för ett bra jobb såhär långt!

Skapandet av Centrum mot våldsbejakande extremism innebar ju två stora förändringar.

Den ena var att det som tidigare var en tillfällig verksamhet som bedrevs i kommittéform, med en samordnare, istället blev en permanent verksamhet på BRÅ, med egen chef och med större budget.

Den andra förändringen var att uppdraget förändrades genom att perspektivet försköts. Från att ha varit en del av det demokratifrämjande arbetet på Kulturdepartementet, så övergick det här arbetet till Justitiedepartementet, och fick ett tydligt kriminalpolitiskt fokus.

För mig är detta en självklarhet. Om man är våldsbejakande, så är man antingen kriminell, eller också på väg att bli kriminell.

Då är det den utgångspunkten vi ska ha. Att förebygga våldsbejakande extremism handlar i grunden om att förebygga brott – oavsett vilka politiska eller religiösa förtecken det kan finnas.

Och det understryks ju ytterligare av det faktum att det kan finnas nära kopplingar mellan extremistgrupper och ordinär organiserad brottslighet. Det vet ju du Jonas mer om än de flesta av oss, eftersom du ju jobbat med att bekämpa organiserad brottslighet inom polisen i många år.

När det gäller ert arbetssätt och hur ni ska jobba framöver så ska inte regering och riksdag detaljstyra sådant. Jag har stor respekt för er professionalitet. Det är ni som bäst kan utforma strategier för hur man möter dessa extrema miljöer, och hur man jobbar med människor för att få dem att lämna. Och det behövs ju olika arbetssätt beroende på om det är höger, vänster eller religiös extremism.

Det är ni proffs på. Men jag vill ändå skicka med några ord på vägen. Jag ska säga tre saker.

Det första är att jag tror att hela samhället måste bli mycket bättre på att upptäcka extremistiska tendenser, och på att känna igen tecken och signaler

när individer är på väg att radikaliseras, eller kanske redan har blivit det.

Här tror jag att det finns ett stort behov av att utveckla kunskap, och att höja medvetenheten i rättsväsendet, i socialtjänsten, i skolan, i psykiatri och i många fler sammanhang. Sönt kommer inte alltid fram av sig själv.

Vi vet alla vem John Ausonius är, lasermannen från 90-talet, och hans rasistiska motiv. Och vi vet vad som drev Breivik – ett hat mot muslimer, men också mot arbetarrörelsen som tog sig uttryck i bombdådet mot regeringskansliet och sedan dödandet av 69 socialdemokratiska ungdomar på Utøya.

Och vi vet vad som drev Akilov – ett religiöst motiverat hat mot västvärlden, som kostade 5 människor livet på Drottninggatan.

Jag kom att tänka på det när jag läste Mattias Gardells bok om Peter Mangs, mannen som kallades för serieskytten och som gick runt i Malmö under ett antal år och sköt mot slumpmässigt utvalda invandrare.

Men Peter Mangs, som under några år gick runt och sköt mot människor i Malmö och nu sitter i fängelse på livstid – han beskrevs länge som en slags udda kuf med oklart motiv.

Men så var det ju inte. Peter Mangs var en tvättäkta nazist, som radikaliserats på nätet och efter en vistelse i USA där han var i kontakt med vit makt-miljön. Det är fortfarande inte allmänt känt, delvis för att han själv inte pratat om det förrän nu, men också för att det inte lyftes fram vid rättegången.

Samma sak när det gäller Anton Lundin Pettersson, som dödade tre personer med svärd i Trollhättan 2015. Också det av allt att döma med klara rasistiska motiv, men inte heller det tror jag är allmänt känt. Men också i hans fall rörde det sig om det en radikalisering på nätet.

Vi vet att radikaliseringsprocesser kan gå oerhört fort. Och för att kunna få stopp på det, så måste man upptäcka det. Vi måste lära oss att känna igen signalerna – och i vissa fall är det lättare än annars. Alla vet vem Hitler var eller hur hakkorset ser ut. Den som går omkring med ett hakkors eller talar väl om Hitler, den vet vi är nazist.

Men det är inte alla tecken från vit-makt-miljön som är så tydliga. Det är många symboler som inte alls är allmänt kända, utan bara fungerar som ett kodspråk för de invigda.

Och det blir ännu svårare i den religiösa extrema miljön. Känner vi igen de islamistiska symbolerna? Och kan vi namnen på de religiösa extrema ledarna? Nej, det är inte alls säkert. Och här har vi dessutom en språkbarriär som ligger hinder i vägen.

Här har vi en stor uppgift. Att vi i det offentliga Sverige lär oss att känna igen tecknen, så att vi i tid kan upptäcka individer och grupper i de extrema miljöerna.

För det andra så måste man ju då också veta vad man ska göra. Om man vill få människor att inte ansluta sig till extrema rörelser, eller om man vill få dem att lämna - vilka metoder fungerar då, och vilka fungerar inte? Här måste det erbjudas ett konkret stöd för dem som jobbar i t ex socialtjänsten, i skolan, i fritidsverksamheten, i sjukvården och psykiatri, i kriminalvården.

Nu bygger ju centret upp en sådan verksamhet, och det är mycket efterlängtat. Det handlar inte om att ta över en kommuns ansvarsuppgifter när det t ex gäller myndighetsutövning, men det handlar om att ge råd och stöd för hur man ska möta olika situationer.

Då kommer närheten till BRÅ:s forskningsmiljöer väl till pass. Forskning och metodutveckling som inte ska utmynna i en massa sociologiseminarier, utan i konkret och handfast rådgivning och påverkansarbete.

Så. Vi måste lära oss mer om hur man upptäcker radikaliserings. Och vi måste veta vad man ska göra för att möta den.

Det tredje jag vill säga är att vi parallellt med detta måste öka trycket på de våldsbejakande grupperna genom förstärkt brottsbekämpning och starkare lagstiftning. Det ska vara jobbigt att vara en del av den våldsbejakande högerextrema, vänsterextrema eller religiöst extrema miljön.

Här har vi redan gjort mycket. Ofta är det rena självklarheter som vi rättat till. Ta bara detta: när vi tillträdde för några år sedan så var det tillåtet att åka utomlands för att utbilda sig till terrorist! Det var inte kriminaliserat.

Det var förbjudet att utbilda någon annan för att begå terrorbrott. Men det var inte förbjudet att ta emot sådan utbildning...

Och ville man åka ner till Syrien för att gå med i IS och träna sig som terrorist, ja då var det i praktiken fritt fram.

Det är det inte längre. Nu finns det ett särskilt resebrott. Och nu är det

förbjudet att ta emot terroristutbildning, ja t o m självstudier är kriminaliserat. Och all finansiering är också kriminaliserat.

Nödvändiga och självklara reformer, kan man tycka.

Eller ta signalspaningen. För några år sedan hade inte Säpo och Polisen rätt att inrikta FRA:s signalspaning, för att få information om utländska terrornätverk. Det har man nu, och det gör att vi kan kartlägga nätverk som kan ha kopplingar till Sverige och på det sättet förebygga terrordåd.

Också det helt nödvändigt.

Och om vi får förnyat förtroende i regeringsställning, så kommer vi att gå vidare med att utveckla metoderna för att öka lagföringen och effektivisera brottsbekämpningen.

- Vi ska kriminalisera och straffbelägga allt deltagande i och samröre med en terroristorganisation. Det innebär att vi kommer att kunna lagföra fler som rör sig dessa kretsar.
- Vi ska göra det möjligt att hämta in underrättelser från signalspaningen även efter det att man öppnat en förundersökning. Det här kan vara avgörande för att t ex kunna förhindra ett konkret terrorattentat.
- Vi ska klara ut datalagringsfrågan, så att det åter blir en skyldighet för mobilföretagen att samarbeta med polisen för att bli klara upp och förhindra terrorbrott. Det handlar t ex om att kunna ta reda på vem som ringt till vem vid vilket tillfälle och var man då befunnit sig – också det ibland helt avgörande information.
- Vi ska införa ett nytt hemligt tvångsmedel, hemlig dataavläsning, så att vi kan avlyssna misstänkta i kanaler och på plattformar där det idag inte går.

Ju mer information som Polisen och Säpo kan skaffa sig om dessa terrornätverk, desto mer information kommer det då också att finnas att dela med sig av till dem som jobbar med att förebygga terrorism. Men det måste alltid vara på Polisens och Säpos villkor, eftersom man måste skydda sina källor och metoder.

Informationsutbytet mellan Säpo och Migrationsverket för att upptäcka eventuella riskindivider i flyktingströmmarna har redan förbättrats avsevärt. Och en utredning har lagt förslag om hur informationsutbytet mellan polisen och socialtjänsten vid samverkan mot terrorism kan förbättras.

Dessutom ser vi över lagen om särskild utlänningskontroll, LSU, som är den lag vi använder för att kunna ha kontroll på de utländska medborgare som kan utgöra säkerhetshot, men som vi av olika skäl inte kan utvisa ur riket. Också den lagen behöver stärkas.

Jag har också nyligen öppnat upp för att kunna förbjuda organisationer som förföljer folkgrupper av t ex rasistiska eller antisemitiska skäl. Sådana möjligheter finns i många andra länder, bl a Finland där man nyligen förbjudit NMR. Vi arbetar nu med ett utredningsdirektiv också i den frågan.

Så det händer en hel del också på lagstiftningsområdet, som ni hör. Men det måste naturligtvis gå hand i hand med fortsatta satsningar på rättsväsendet. Polisen och Säkerhetspolisen har nu mer pengar att röra sig med än någonsin tidigare, vi har fördubblat polisutbildningen och antalet poliser ökar nu.

Om vi får förnyat förtroende så kommer vi att fortsätta på den inslagna vägen. Jag är väl medveten om att också övriga rättsväsendet är i behov av ökade resurser. Det får vi återkomma till när vi har en ny regering på plats. Men jag vågar nog lova att oavsett vem som kommer att leda landet under de kommande åren, så är detta en fråga som kommer att vara högprioriterad.

Temat för denna konferens är ju ”Samling mot våldsbejakande extremism”, och jag hoppas att den kan utgöra en nystart för detta viktiga arbete.

Det finns mycket oroande rörelser där ute, med olika politiska och religiösa förtecken, som i värsta fall kan slå ut i mycket allvarlig brottslighet, det vet vi. Men vi vet också att vi kan motverka det, bekämpa det, förebygga det. Men bara om vi arbetar tillsammans. Och det ska vi göra.

Tack.

Tal från Morgan Johansson

Tal av Morgan Johansson på brandkonferensen

Publicerad 29 maj 2018

Göteborg, 23 maj 2018 Det talade ordet gäller.

Tack, roligt att vara här i Göteborg! Varje gång man kommer hit, särskilt såhär på våren, så påminns man om varför västkusten betraktas som Sveriges framsida!

Å andra sidan har jag som skåning alltid haft svårt med det, för om det här är Sveriges framsida, vad är då Skåne? Undersidan?

Hur som helst, det är alltid roligt att komma hit, även om det blir ett kort besök. Det här är ju inte bara platsen för er konferens. Göteborg är ju också platsen för en av de värsta brandkatastroferna i Sveriges historia.

Och den inträffade bara drygt 2 kilometer härifrån. På Herkulesgatan 1 på Backaplan.

Det var en sen kväll i oktober 1998, nästan exakt 20 år sedan. 375 ungdomar befann sig i lokalen, i åldrarna 12 till 25 år. Det var diskotek, de dansade och hade roligt. Det var trångt – lokalen var anpassad för 150, och det var alltså 375.

Och det kanske var ett av skälen till att en grupp ungdomar nekades inträde på festen. Det var de nog inte ensamma om.

Men just den här gruppen, 4 stycken, kom tillbaka för att hämnas. Och det gjorde de genom att sätta eld på möbler som de staplat utanför lokalens nödutgång.

Det blev snabbt ett brinnande inferno, som åtminstone jag knappt kan föreställa mig. Ni kan det säkert, med den erfarenhet ni har.

Larmet inkom 23.42. Drygt sju minuter senare var den första styrkan från räddningstjänsten på plats. Det var snabbt, men det räckte inte. Brandförloppet var ännu snabbare, och hundratals ungdomar trängdes i panik när de försökte fly ut.

Många fick hjälp av brandmän och rökdykare. Men det var inte alla som klarade det.

63 barn och ungdomar blev kvar och omkom. Över 200 skadades.

Det som skulle bli den stora och roliga festen på Backaplan slutade i den största brandkatastrofen i modern tid.

Det går aldrig att glömma. Diskoteksbranden har satt djupa spår i Sverige, i den här staden och i alla de människor som drabbades.

Och den påminner oss igen, såhär 20 år efteråt, om hur skört livet är, om hur små marginalerna kan vara, om hur viktigt det är att alltid planera för säkerhet – men inte minst om hur ni tillsammans med era kollegor utgör en grundbult för trygghet och säkerhet i vårt samhälle.

Till vardags och vid kriser. På varje enskild uttryckning som ni genomför.

När vi andra gör allt för att försöka fly en olycksplats eller en brand, så går ni åt andra hållet, mot faran, för att se om det finns några liv att rädda.

Ert arbete är bokstavligt talat livsavgörande. Och vår uppgift, som beslutsfattare, är att se till att era förutsättningar att utföra det arbetet förbättras. Och det är vi fast beslutna att göra.

* * *

De flesta utryckningar startar med ett larm – ofta via Sveriges i särklass viktigaste telefonnummer: 112.

Med de miljontals larmsamtal som kommer in kan SOS Alarms arbete innebära skillnaden mellan liv och död.

För vården är 112 starten på en vårdkedja.

För brandkåren är det en start på en räddningsinsats.

För polisen är det starten på en utryckning.

Samhällets alarmeringstjänst är ett offentligt åtagande som i alla lägen måste fungera.

Vi ska ha en väl samordnad och sammanhållen alarmeringsverksamhet där nödställdas behov alltid är i fokus. Och den måste fungera på ett likvärdigt sätt i hela landet, oavsett vilket landsting du bor i. Och så är det ju inte idag.

Det är bakgrunden till att regeringen tillsatte en utredning om hur larmtjänsten ska fungera i framtiden. Vilken organisation den ska ha, hur uppdraget ska se ut, hur vi kan säkerställa att det som måste fungera i akuta situationer också gör det.

Erna Zelmin-Ekenhem har varit utredare, och för en tid sedan lämnade hon sina förslag. Ni kommer att höra mer om förslaget i Ernas presentation.

Det är ett omfattande betänkande och vi går nu igenom utredningens överväganden och förslag, men vår inriktning är just att skapa en sammanhållen lösning för hela Sverige.

Nu har vi ett bra underlag för att kunna göra nödvändiga förändringar, och det arbetar vi alltså med nu i Regeringskansliet.

I väntan på det så är det viktigt att SOS Alarm med oförminskad kraft arbetar vidare med att förbättra sina svarstider och vidareutvecklar sin verksamhet på andra sätt, bland annat i fråga om teknik. Och där finns mycket som måste göras.

Jag besökte SOS Alarm i Stockholm för en tid sedan, och fick sitta med en stund när larmoperatören tog emot samtal. Det är ett imponerande arbete de gör, att i alla lägen behålla lugnet, trots att det kan vara människor i andra änden luren som är rädda, förtvivlade och ibland arga.

Men att snabbt kunna fatta beslut om vad som ska göras, och vilka insatser som ska sättas in, kräver stor professionalitet. Och det har de! Men SOS Alarm måste bli ännu bättre!

SOS Alarm klarar ännu inte det krav som vi ställt upp på 8 sekunders genomsnittlig svarstid, men man är på god väg. Vi ser att svarstiderna sjunker.

Nu får de ännu bättre förutsättningar. I den senaste budgetpropositionen sköt vi till ytterligare 111 miljoner kronor per år under 2018–2020 till SOS Alarm. Det är en ökning av statens anslag med 50 procent, och ger nu SOS Alarm

möjlighet att anställa ännu fler operatörer och ytterligare utveckla sina tekniska lösningar. Det är en viktig och nödvändig satsning för hela samhällets trygghet som vi nu gör på SOS Alarm.

Så vi stärker SOS Alarm, men vi måste också göra ytterligare insatser för att stärka den kommunala räddningstjänsten. Det är därför vi bett Jan-Åke Björklund att se över den kommunala räddningstjänsten och lägga förslag om hur den ska kunna stärkas och se ut i framtiden.

Kommunens storlek, geografiskt läge och befolkning, allt detta avgör såklart hur räddningstjänstens förmåga ser ut. Men räddningstjänsten har en grundläggande betydelse för människors trygghet och säkerhet och då får det helt enkelt inte finnas allt för stora skillnader. Därför måste räddningstjänsten bli mer likvärdig, effektiv och säker.

Det behöver alltid finnas räddningsresurser som snabbt kan agera vid olyckor i hela landet. Därför måste räddningstjänsterna få så goda förutsättningar som möjligt att organisera sig med hel- och deltidsanställda brandmän och brandbefäl. Och samverkan mellan kommunala räddningstjänster måste utvecklas och bli mer enhetlig.

Räddningstjänsten, polisen och hälso- och sjukvårdens samverkan måste också utvecklas. Därför är det ett viktigt steg att berörda myndigheter nyligen t ex tog fram en vägledning för sin samverkan vid pågående dödligt våld i offentlig miljö. Så att alla vet vad man ska göra och hur vid dessa akuta lägen. Och som ni vet har vi haft några sådana situationer på senare år. Anton Lundin Pettersons mord och mordförsök i Trollhättan till exempel.

Nu arbetar Jan-Åke med de här frågorna, och vad jag förstår så är man inne i slutskedet. Jag ska inte föregripa utredningen, men jag ser naturligtvis fram emot de förslag som man kommer att lägga fram nu i sommar.

* * *

En delfråga handlar om kompetensförsörjningen. Där måste vi helt enkelt se till att skala upp utbildningsvolymen under kommande år. De senaste åren har MSB utbildat cirka 550 deltidsanställda brandmän årligen, samtidigt som behovet bedöms vara cirka 850. Det framtida behovet bedöms öka till ca 1 000 per år.

Idag kan vi inte fullt ut möta de kommunala räddningstjänsternas behov. Det gäller alla utbildningar, men framförallt utbildningen för deltidsanställda

brandmän.

Här stärker vi nu upp med mer resurser. Redan i år tillförs räddningstjänsten och befolkningsskyddet med 34 miljoner kronor inom ramen för civilt försvar.

Och antalet platser där vi utbildar deltidsanställda brandmän har ökat, från två till åtta platser i landet. Men jag är övertygad om att vi måste göra ännu mer framöver för att förbättra kompetensförsörjningen, och det är en fråga vi lär få återkomma till.

Så långt organisatoriska frågor.

Men när ni rycker ut på uppdrag så måste ni också känna er trygga när det gäller er egen säkerhet. Få saker upprör mig så mycket som när kriminella angriper dem som arbetar för allas vår trygghet. Det måste ge rejäla konsekvenser.

Jag vet att man kommer långt med förebyggande insatser. Jag har besökt räddningstjänsten både i Malmö och Södertörn, och förstår att man arbetat mycket aktivt för att just förebygga eventuellt våld riktat mot utryckningspersonal. Och man har nått goda resultat, det förekommer nästan inte alls längre, som jag förstod det, varken i Södertörn eller i Malmö.

Gott så, men jag tror ändå att statsmakterna tydligare genom straffrätten måste markera hur allvarligt vi ser på detta. Vi bad därför riksåklagare Anders Perklev att se över det straffrättsliga skyddet och i januari lämnade han ett antal förslag för att stärka det straffrättsliga skyddet för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner.

Utredningen föreslår bland annat att det ska införas ett nytt brott, blåljussabotage, som straffbelägger angrepp eller annat störande av polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som riskerar att allvarligt förhindra eller försena deras arbete. För grovt brott går man ända upp i livstids fängelse i straffskalan.

Vi jobbar nu med Blåljusutredningens förslag, vi kommer att lägga fram ett sådant för riksdagen och vi siktar på ett ikraftträdande nästa år.

* * *

Slutligen några ord om det civila försvaret. Under många år så låg det civila försvaret för fåfot, i malpåse. Våra lager monterades ner. När det vidtogs viktiga systemförändringar så tänkte man inte på försvarsaspekten. Ett

sådant exempel är när den gamla regeringen privatiserade apoteksmarknaden. Då tänkte man inte på Apotekets uppdrag att lagra läkemedel vid en krissituation. Det glömde man bort, så nu har ingen den uppgiften.

Nu återupprättar vi det civila försvaret, och vi går igenom alla samhällssektorer för att se hur beredskapen ser ut i händelse av krig eller krigsfara.

Vår utgångspunkt måste vara att skapa ett modernt civilt försvar, som utgår ifrån det Sverige, den omvärld och den problembild vi har i dag. Vår beredskap måste kunna hantera en situation som till exempel börjar med cyberattacker eller påverkanskampanjer men som över tid eskalerar till ett väpnat angrepp.

Därför är det av största vikt att nära hålla samman arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Då kan vi steglöst intensifiera motåtgärderna.

Vi måste utgå ifrån den struktur vi har i fredstid, men stärka den så att den klarar också de extrema situationer som en höjd beredskap och krigsfara kan föra med sig.

Vi har redan vidtagit en rad åtgärder. Redan 2015 gavs de bevakningsansvariga myndigheterna i uppdrag att redovisa sin planering vid händelse av krig. För att driva på utvecklingen fick Försvarmakten och MSB också i uppdrag att ta fram en grundsyn för en sammanhängande planering för totalförsvaret.

Uppdraget har utvecklats. Nu ska Försvarmakten och MSB också prioritera att ge stöd till bevakningsansvariga myndigheter och prioriterade landsting och kommuner, så att de kan stärka sin förmåga.

I år har alla bevakningsansvariga myndigheter i uppdrag att krigsplacera personal, det är också första gången på många år.

Den senaste försvarsuppgörelsen innebär att det tillförs nya resurser för att bygga upp och stärka det civila försvaret. Vi satte av 85 miljoner kronor 2017, men från och med i år rör sig om över 400 miljoner kronor per år, sammanlagt 1,3 miljarder kronor 2018–20.

Det är den största ekonomiska satsningen på det civila försvaret som har gjorts på 20 år.

Kanske har allmänheten ännu inte uppfattat den nya satsningen på det civila försvaret, men de kommer att märka det nu.

I måndags presenterade MSB broschyren "Om krisen eller kriget kommer". Inom kort får Sveriges hushåll, alla 4,8 miljoner, den här skriften om vilka förberedelser de ska vidta inför kriser och i värsta fall krig.

Då, om inte förr, så kommer det att gå upp för många i Sverige att vi menar allvar med de satsningar som vi nu gör.

Avsikten är förstås inte att skrämma upp folk, utan att få folk att tänka till om hur de skulle klara sig i vardagen om t ex elektricitet och vatten försvinner. Och det kan ju hända av många olika orsaker, det behöver inte vara krig. Det kan vara ett terrorattentat, eller en cyberattack från någon hackergrupp. Hoten och riskerna ser ju olika ut, och vårt moderna samhälle är mycket mer sårbart än tidigare generationers. Vad gör vi när mobiltelefonen laddat ur?

Det där måste vi i ökad utsträckning tänka på och förbereda oss för. Det är det som är syftet med broschyren, och jag tror att den kommer att tas väl emot av de flesta när den landar i brevlådorna under nästa vecka.

Så, det är alltså mycket som händer på det här området just nu. Vi är i ett formativt skede, där vi försöker hitta de rätta lösningarna. Men jag kan försäkra er om att detta har regeringens högsta prioritet och uppmärksamhet.

Tack!

Regeringskansliet

Tal från Morgan Johansson

Anförande av Morgan Johansson på Brottsförebyggande rådets konferens Råd för framtiden

Publicerad 25 april 2018

Örebro den 20 april 2018. Det talade ordet gäller.

Mina damer och herrar,

Tack för möjligheten att vara här, på den här konferensen som väl återigen slår deltagarrekord! Ni är alltså nästan 600 på plats, och det är väl ett bra tecken på att det brottsförebyggande arbetet nu fått ny energi och prioriteras allt högre!

Det har alltså inte gått mer än ett år sedan vi träffades i Malmö, och så mycket har hunnit hända. Då presenterade vi det nya nationella brottsförebyggande programmet, det första på 20 år, Tillsammans mot Brott, för att förnya arbetet, ge ny energi, öka det nationella stödet och visa vilken prioritet vi ger åt det förebyggande arbetet.

Nu har vi alla länsstyrelsesamordnarna på plats, och deras arbete är enormt viktigt för att föra samman de viktigaste aktörerna och se till att arbetet bedrivs på ett kunskapsbaserat sätt.

Våra övergripande mål är alltid att minska brottsligheten och öka tryggheten. För att åstadkomma det så behövs ett starkt lokalt brottsförebyggande arbete. Och ett sådant arbete bygger alltid på två huvudaktörer: polisen och kommunen. Det är grundpelarna i allt brottsförebyggande arbete, och båda två måste vara starka.

Polisen har haft ett par ganska besvärliga år. Under 2,5 år så genomfördes den stora omorganiseringen, den största organisationsförändringen i svensk polis sedan förstatligandet 1965.

Den är vi nu igenom, och jag vågar påstå att vi nu får en mer slagkraftig, flexibel och modern polisorganisation än tidigare. Tidigare hade vi 21 myndigheter. Nu har vi en. Tidigare hade vi olika rutiner, olika administrativa system, olika sätt att mäta och följa upp. Nu ensar vi upp det. Tidigare var det mycket svårt att dra samman resurser på ett ställe, och kraftsamla till exempel mot gängkriminalitet. Nu kan vi det. I den tidigare organisationen så var rikspolischefen egentligen bara chef till namnet, på pappret. Nu kan han och övriga ledningen styra på riktigt.

Och nu ser vi också hur polisen levererar. Före och under omorganiseringen så hade vi 7 år i rad av fallande polisresultat. Men förra året så var det första gången sedan 2009 som polisen ökade antalet redovisade utredningar till åklagarna. Och det märks: nu har vi 98 procents beläggning på häktena, och vi får bygga ut antalet häktesplatser i år med 250 för att klara behovet. Och domstolarna vittnar nu också om att polisen levererar mer ärenden.

Vi ser det till exempel i hur man jobbar i Malmö mot den organiserade brottsligheten, hur skjutningarna gått ner i Göteborg, hur Maxinsatsen i Stockholm mot de grovt kriminella ger resultat.

Så: polisen utreder nu fler brott, och fångar helt enkelt fler bovar!

Och polisen kommer att få ännu bättre förutsättningar framöver. I år startade den stora ekonomiska satsningen på polisen, den största på 20 år. Och från och med i år så ökar antalet poliser igen, bland annat till följd av att vi fördubblat antalet som utbildas till polis – från 600-700 per år, till 1 300. Förra veckan gick 461 polisstudenter ut på sin aspiranttjänstgöring, om ett halvår kommer över 600 till. Och nästa år alltså 1 300, den största kullen på nästan 10 år. Och vi fullföljer utbildningssatsningen med nya polisutbildningsorter i Malmö och Västsverige.

Och det är bara poliserna. Men vi ökar ju också antalet civilanställda. De ska också bli fler. Det kan vara it-tekniker, ekonomer, administrativ personal. För så är det ju med modernt polisarbete – det utförs ofta av slagkraftiga team med både polisiär och civil kompetens. Till 2024 ska polisen växa med 10 000 anställda, det är en ökning med 30 procent.

Jag börjar med att säga detta för att klargöra att vi är fast beslutna att göra de investeringar som behövs för att stärka svensk polis. Det är ett viktigt besked till alla er i publiken som arbetar inom polisen, men också till alla er som jobbar med brottsförebyggande frågor i kommunerna, eller som företrädar civilsamhällesorganisationer eller näringslivet. Ju starkare polis, desto mer

kan man arbeta också med att förebygga brott.

Och det för mig in på det jag brukar kalla för den konstruerade konflikten som ofta framkommer i den kriminalpolitiska debatten. Ska vi förebygga eller bekämpa brott?

Den politiska vänstern har ofta talat om vikten av att förebygga brott. Och då lyfter man ofta de sociala frågorna: att man för en politik som ökar jämlikheten, som bekämpar arbetslösheten, som minskar klyftorna, och man pläderar för satsningar på välfärd, skola, kultur, fritidsverksamhet och idrott.

Den politiska högern har istället lyft fram att brotten måste bekämpas med fler poliser och straffsatser.

Så har den politiska debatten gått.

Men det är ju en konstruerad konflikt, för sanningen är ju att vi måste göra båda delar. Det finns ju ingen motsättning. Tvärtom.

För vi vet ju att om vi bara gör det ena, så kommer vi inte att lyckas.

Om vi bara satsar på att bekämpa brotten, höjer straffen, och låser in de kriminella – men inte går på grundorsakerna till kriminaliteten – då kommer vi inte att kunna strypa nyrekryteringen till gängen. Då kommer det att ständigt skolas in nya generationer av ungdomar in i gängen. Då blir det ett evighetsarbete, där man får knuffa stenen upp för branten om och om igen.

Men om vi å andra sidan bara försöker jobba förebyggande – med tidiga insatser mot barn och unga, med starkare socialtjänst, med bättre fritidsaktiviteter – men inte griper de mest brottsaktiva individerna, då kommer vi heller inte att lyckas. För då kommer dessa individer bara att vara kvar i miljön och störa ut allt förebyggande arbete, och dessutom vara förebilder för dem som rekryteras till gängen.

Så du måste göra båda saker.

Och det vet de som jobbar på fältet. När man pratar med poliser i de utsatta områdena så säger de ofta tre saker:

- Vi behöver bli fler.
- Vi behöver bättre verktyg – det kan vara högre straffsatser, det kan vara kameraövervakning, det kan vara avlyssningsmöjligheter.
- Men, säger de också: tänk på att det handlar inte bara om oss. Om till

exempel gängkriminalitet i utsatta områden ska motverkas, då måste skolan fungera, fritidsverksamheten måste fungera, det måste finnas en bra idrottsverksamhet, och det måste finnas en stark socialtjänst att samverka med. Och det måste finnas arbetstillfällen för ungdomarna, så de har något annat att se fram emot än ett liv i kriminalitet.

Man är väldigt medveten om att det är en helhet. Att allt hänger ihop. Ska vi minska brottsligheten och öka tryggheten så måste vi ha en stark välfärdspolitik, samtidigt som vi jagar och burar in bovarna.

Det är bara kombinationen av en generell välfärdspolitik och ett starkt rättsväsende som kan göra skillnad på riktigt. Därför säger vi alltid att vi ska bekämpa brotten och vi ska bekämpa brottens orsaker.

Nu har jag pratat en del om social brottsprevention, och då speciellt om gängkriminalitet i de utsatta områdena. Men vi vet ju alla att brottsförebyggande arbete är mycket större än så. Och det beror ju på att brottsligheten ser olika ut.

I vissa kommuner så är det skjutningar och öppen narkotikaförsäljning som är de stora problemen. I andra kommuner så kan det vara inbrottsräder som utförs av internationella stöldligor, eller buskörningar och andra trafikbrott, eller dieselstölder och stölder av båtmotorer eller jordbruksmaskiner som folk oroar sig för. På andra håll så kan det vara ungdomsfylleri i samband med skolavslutningarna som upplevs som ett stort problem.

Problembilden kan se helt olika ut, men det gemensamma för alla brott är att det alltid finns minst en förebyggande metod för att komma till rätta med det.

Det kan vara social prevention: till exempel att förhindra att barn växer upp i kriminella familjer, att satsa på sommarjobb för ungdomar som står långt från arbetsmarknaden, att se till att det finns en bra fritidsverksamhet för barn och unga. Att vi nu har den lägsta ungdomsarbetslösheten på 15 år gör naturligtvis det arbetet lättare.

Vi klarar nu 90-dagarsgarantin, det vill säga alla arbetslösa ungdomar får numera inom 90 dagar ett erbjudande om antingen jobb, praktik eller utbildning. Det är enormt viktigt för ungdomars möjlighet att försörja sig – men det är också en av de absolut viktigaste brottsförebyggande åtgärderna man kan tänka sig.

En särskild form av kriminalitet är ju den som är knuten till våldsbejakande

extremism. Och då talar vi om alla tre miljöerna – den islamistiska, den högerextrema och den vänsterextrema. Det har ju kommunerna och polisen jobbat med under ett antal år, men nu tar vi ytterligare steg framåt. Från 1 januari finns det ett nationellt center mot våldsbejakande extremism på Brottsförebyggande Rådet, och det byggs ut successivt.

Det handlar om kunskap och forskningsutveckling, men det handlar också om konkret stöd och vägledning till kommuner där de här problemen finns. Vi vet alla vad som hände den 7 april på Drottninggatan i Stockholm förra året, och vi måste göra allt vi kan för att det inte ska hända igen.

Där har vi vidtagit straffrättsliga åtgärder mot terrorresorna, mot terrorfinansiering och mot terroristutbildning, och vi kommer att göra mer i den delen. Men vi måste också vidta mer konkreta förebyggande åtgärder mot de extrema miljöerna.

Och det kan ju också vara situationell prevention, det vill säga att försvåra brott. Det kan vara att sätta upp övervakningskameror på brottsutsatta platser – det har vi ju satsat stor på på senare år. Nu sitter det uppe fler övervakningskameror än någonsin tidigare – till exempel Husby, Rinkeby, Tensta, Hjällbo, Bergsjön, Rosengård, Sevedsplan. I går gick vi till riksdagen med ett lagförslag som ytterligare ökar möjligheten att sätta upp kameror. Det stör ut öppen narkotikaförsäljning, och ökar möjligheten att klara upp brott.

Och snart har vi kroppsburna kameror på alla polisuniformer för poliser i yttre tjänst. Det ökar också uppklärningsmöjligheterna, och avskräcker samtidigt den som tänker ge sig på en polis.

När det gäller internationella stöldligor så kan det till exempel handla om att förhindra utförsel av stöldgods från Sverige, där vi också arbetar med åtgärder.

Men det kan också vara informationskampanjer mot allmänheten när det gäller vikten av larm och lås, och grannsamverkan för att hålla koll på varandras hus, DNA-märkning av ens prylar. Eller att jobba med belysning på platser där människor känner sig otrygga, eller varför inte ta in brottsförebyggande aspekter redan från början – när man planerar ett nytt bostadsområde, eller en skola? Det är också exempel på situationell brottsprevention, och här finns det mycket att göra.

Det gemensamma är att allt måste utgå ifrån en lokal problembild, och det

bygger ju också den nya polisorganisationen på. Ja, det är nu en enda myndighet. Men det innebär inte att man ska tappa det lokala perspektivet, tvärtom. Det är därför vi jobbat med samverkansavtal och medborgarlöften, som numera finns i nästan alla kommuner.

Det fanns ju en risk för att polisens omorganisation skulle leda till att man tappade det lokala samarbetet, men min allmänna bild är ändå den att de farhågorna inte slagit in. Tvärtom vittnar många kommunföreträdare om att man nu har bättre kontakt med polisen än tidigare.

Jag började med att just peka ut den viktiga axeln polis-kommun i det brottsförebyggande arbetet. Och så är det, det är de bärande pelarna. Men jag har också hela tiden lyft fram vikten av att ta in två andra viktiga aktörer: civilsamhället och näringslivet.

I civilsamhället har vi till exempel idrotten, kulturen, föreningslivet, föräldraengagemang, nattvandring och många andra frivilliginsatser som kan vara enormt viktiga för att minska brottsligheten och öka tryggheten.

I näringslivet kan det handla om till exempel fastighetsägare, handelsföreningar, restauranger och krogar och enskilda butiker som kan göra mycket för att förebygga brott. Se bara på de BID-samarbeten som utvecklats på senare år.

Förebyggande arbete kan göras i alla kommuner – stora som små, stad som landsbygd, oavsett problembild, oavsett politiskt styre. Det finns massor av kunskaper på Brå, på länsstyrelserna och i övriga kommunsverige som man kan ta del av och inspireras av.

Ni har en stor och viktig uppgift. Att utsättas för brott är något av det som oroar medborgarna allra mest. Vi har en skyldighet att göra vad vi kan för att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Och det kan vi göra, om vi samarbetar på ett bra sätt, lär av varandra, sätter av tillräckligt med resurser. Den här konferensen kan bidra till det, och jag hoppas att den varit framgångsrik!

Regeringskansliet

Tal från Morgan Johansson

Tal av Morgan Johansson på Folk och Försvar

Publicerad 16 januari 2018 Uppdaterad 16 januari 2018

Folk och försvars rikskonferens, Sälen, 16 januari 2018.
Det talade ordet gäller.

Mina damer och herrar,

När man ska beskriva den säkerhetspolitiska utvecklingen de senaste decennierna så är det särskilt två händelser som mer än några andra markerar historiens hållpunkter.

Den ena är förstås murens fall 1989. Då var jag 19 år, uppväxt med supermakternas kapprustning, kärnvapenhot och kallt krig.

1989 och åren därefter förändrades allt detta. Sovjetunionens kollaps och de central- och östeuropeiska staternas frigörelse från kommunismen och inträde i den demokratiska sfären var den stora politiska händelsen min ungdom. Vi var många som vallfärdade till Berlin för att knacka loss en bit av den mur som då fortfarande stod där som ett monument över ett vrickat system och en absurd uppdelning av Europa. Själv var jag där sommaren 1990, för att man ville vara på plats och känna historiens vingslag.

Efter några år av oro – inte minst i det sönderfallande Sovjetunionen och så naturligtvis det vedervärdiga kriget i det forna Jugoslavien – så etablerades trots allt en ny stabilitet, baserad på ett växande och framgångsrikt EU. Under det svenska ordförandeskapet i EU år 2001 banades väg för EU-inträde för många av de central- och östeuropeiska staterna.

Så vid millennieskiftet så var det mycket som såg ljus ut, både i Sverige och internationellt. Men det skulle förändras snabbt. 2001 var året för det framgångsrika svenska ordförandeskapet i EU. Men det var också året för

vår generations andra stora säkerhetspolitiska händelse. Och då talar jag förstås om Al Qaidas terrorattack mot World Trade Center och flera andra mål i USA den elfte september 2001.

Jag satt då i riksdagen, men jobbade av och till i Regeringskansliet och jag minns mycket väl vad Göran Persson sa vid detta tillfälle: efter detta blir världen aldrig sig lik.

I dag står vi här, drygt 15 år senare. Efter ett Afghanistankrig och två Irakkrig, efter en arabisk vår och ett pågående krig i Syrien – bara det beskrivet som den största humanitära katastrofen i vår tid. Vi har krig i Ukraina, en pågående flyktingkris i Afrika och Mellanöstern, ett totalt låst läge mellan Israel och Palestina, ett allt mer oberäkneligt Ryssland, växande spänningar på Koreahalvön och en amerikansk president som höjt tonläget på ett sätt som ingen annan gjort före honom.

Och vi står här efter ett stort antal terroristattentat i europeiska länder utförda av islamistiska extremister, de flesta fall. Men låt oss heller inte glömma att det värsta terrorattentatet i Norden under efterkrigstiden utfördes av en norsk nazist, med socialdemokratin som mål. Terrorhotet kan se olika ut.

Det är bara att konstatera att det enade, trygga, säkra och välmående Europa som vi drömde om i vår ungdom är långt borta.

Sverige är ett land som alltid strävar efter fred och avspänning. Men det innebär inte att vi släpper ner garden när instabiliteten ökar. Tvärtom. När vi ser en ökad osäkerhet i vår omvärld och nya hot, då höjer vi vår beredskap och rustar Sverige för trygghet.

Ni har hört statsministern och försvarsministern tala om de generella riktlinjerna och utvecklingen av totalförsvaret med fokus på det militära försvaret. Mina delar av detta handlar framför allt om mitt ansvar för terroristbekämpningen, och om mitt ansvar för det civila försvaret och alla dess aspekter.

Jag ska börja med att säga några ord om terrorismen. Och det måste börja med attacken på Drottninggatan den 7 april. Jag tror att vi kan lära oss mycket om vad som hände den dagen. Det här är ju föremål för analyser och utvärderingar. Men två saker tycker jag att man vågar säga redan nu.

Det första är hur viktigt det är att ha övat för krissituationer. Polisen,

räddningstjänsten, sjukvården var snabbt på plats, och löste sina uppgifter av allt att döma på ett mycket professionellt sätt. Sambandet och samarbetet verkar ha fungerat väl. Mitt i detta kaos så kunde det offentliga Sverige skapa någon form av ordning och struktur, och dessutom lyckades man också gripa gärningsmannen mycket snabbt – tack vare allmänheten, övervakningskamerorna och ett mycket bra polisarbete.

Jag och socialministern besökte häromdagen Karolinska sjukhuset, där de flesta av de skadade togs om hand 7 april. Vi möttes av kunnig, engagerad och professionell vårdpersonal, som berättade om hur de agerat den dagen. Imponerande i sig, men de kunde också vittna om att samarbetet med polisen fungerat väl – t.ex. så tog det inte lång tid innan polis med förstärkningsvapen var på plats för att skydda sjukhuset mot eventuella uppföljande terrorattacker.

Det andra är att när Sverige drabbades av ett terrordåd reagerade inte befolkningen med misstro eller egoism. Istället visade man värme och medmänsklighet. När människor inte kunde ta sig hem så fylldes sociala medier med meddelanden av typen: "Kom hem till mig så bjuder jag på pizza". Eller "Jag har en bäddsoffa om någon behöver sova över." Eller "Jag kan skjutsa dig hem."

När Sverige attackerades den 7 april så svarade Sveriges folk med att visa att solidaritet och sammanhållning alltid är starkare än terrorism. Och en sådan befolkning kan man egentligen aldrig kuva.

Grunden för det fortsatta arbetet mot terrorism är regeringens nationella strategi mot terrorism och de två blocköverskridande överenskommelser mot terrorism som regeringen och de borgerliga partierna slutit. Tillsammans har vi kommit överens om 29 punkter för att förebygga, förhindra och försvåra terrorism. Det är en styrka för Sverige att sådana här breda uppgörelser kan göras.

För bara några veckor sedan så skärptes straffen för grovt vapenbrott och grovt brott mot tillståndsplikten för explosiva varor. Det innebär att den som misstänks för dessa brott i princip alltid ska häktas, och att hemliga tvångsmedel, till exempel avlyssning, får användas mot den som misstänks.

Vi har också kriminaliserat terrorismresor, vi har försvårat missbruk av svenska pass, vi har utvidgat kriminaliseringen av finansiering av terrorism och vi har kriminaliserat mottagande av terroristutbildning.

Kan ni tänka er: för bara några år sedan så var det alltså inte förbjudet att åka utomlands för att utbilda sig till terrorist!

Vi arbetar vidare nu med ett förslag om att ytterligare bygga ut och förstärka lagstiftningen mot terrorism. Deltagande i och samröre med en terroristorganisation ska straffbeläggas.

Vi har dessutom gett en utredare i uppdrag att föreslå hur Säkerhetspolisen och Polismyndigheten kan ta emot underrättelser från signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet parallellt med en pågående förundersökning. Det har efterfrågats länge av de brottsbekämpande myndigheterna, eftersom dagens ordning försvårar informationsinhämtningen.

Och kom ihåg: för bara några år sedan så hade Säpo och Polisen inte ens rätt att inrikta FRA:s signalspaning. Det har de nu, och vi är alltså beredda att ta ytterligare steg i den riktningen.

Vi arbetar också vidare med förslaget att inrätta ytterligare ett hemligt tvångsmedel, hemlig dataavläsning, och vi arbetar intensivt för att lösa datalagringsfrågan, som ju också den är oerhört viktig ur ett terroristbekämpningsperspektiv.

Vi kommer att se över lagen om särskild utlänningskontroll och utreda hur kontrollen av personer som bedöms utgöra säkerhetshot kan förstärkas, t.ex. genom elektronisk övervakning.

Dessutom så har samarbetet mellan Migrationsverket och Säpo förbättrats avsevärt, för att upptäcka eventuella riskpersoner i flyktingströmmarna. Det finns nu ett mycket bättre informationsutbyte mellan dessa myndigheter än tidigare, och det är förmodligen en förklaring till att Säpo nu prövar fler ärenden än tidigare.

* * *

För oss så är frågan om våldsbejakande extremism – det må vara högerextrem, islamistisk eller vänsterextrem – i grunden en fråga om kriminalitet. Från att bejaka våld till att begå våldsbrott är steget inte långt.

Den verksamhet som bedrivits i kommittéform under Kulturdepartementet för att förebygga våldsbejakande extremism har nu permanentats och flyttats över till Justitiedepartementet.

Vi har inrättat ett center mot våldsbejakande extremism vid Brå som satte igång för två veckor sedan, och regeringen har uttryckligen i instruktionen till centret sagt att man ska bedriva arbetet utifrån kriminalpolitiska utgångspunkter.

Centret ska stärka det lokala förebyggande arbetet i kommunerna. Som allt brottsförebyggande arbete så måste det bygga på en mycket nära lokal samverkan mellan kommunerna och polisen/säkerhetspolisen.

Det måste vara mer inriktat på riskindivider, riskgrupper och riskmiljöer än tidigare, och det måste finnas ett bra informationsutbyte mellan de centrala aktörerna: kommunen, polisen och säkerhetspolisen. Därför ser vi också över en del sekretessbestämmelser.

Ingen verksamhet kan bedrivas utan ordentliga resurser. Och nu gör vi ju som ni vet historiskt stora ekonomiska satsningar på polisen och Säkerhetspolisen. För 2018-20 rör det sig om över 7 miljarder mer till polisen och över 200 miljoner kronor mer till Säpo.

Så, ska jag sammanfatta vårt pågående arbete med att höja samhällets förmåga att bekämpa och förebygga terrorism, så handlar det om detta – mer resurser, heltäckande strafflagstiftning, straffskärpningar, ökad bevakning och vaksamhet och sist men inte minst ett ökat lokalt samarbete.

* * *

Så långt terrorhotet. Det är illa nog. Men vi måste också förbereda oss för ännu värre scenarier, de som kan följa på ett allvarligt försämrat säkerhetspolitisk läge. Och då talar vi om krigsfara och krig.

Under många år så låg det civila försvaret för fäfat, i malpåse. Nu återupprättar vi det. Ska man bygga upp något nytt, så skadar det ju inte att börja med att se efter hur man gjorde förr.

Och som i så många andra frågor, så kan man alltid börja med att fråga Tage Erlander. Det är en av mina politiska idoler, och det började redan i tonåren. När mina kompisar hade Kiss och Iron Maiden på väggen, så hade jag Erlanders memoarer i bokhyllan. Det låter nördigt, och det var det väl också.

I dag står alla Erlanders dagböcker prydligt uppradade bredvid memoarerna, och just nu håller jag på med Dick Harrisons tegelstensbiografi som ger ytterligare fördjupning av Erlanders unika politiska gärning för Sverige – och ytterligare kunskap om Sverige under och efter kriget.

Tage Erlander hade ju ansvar för det civila försvaret när det gällde befolkningsskydd, räddningstjänst och polis under kriget. Han var statssekreterare åt socialminister Gustav Möller, och då låg dessa delar av civilförsvaret på Socialdepartementet.

I sina memoarer skriver Erlander: "Att ett totalt krig innebar omätliga lidanden för städernas och tätorternas civilbefolkning begrep vi. Det kändes också som en bjudande plikt att söka skydda människorna för dessa fasor eller att åtminstone ge dem en chans att överleva. Men var det icke en farlig illusion att tro att man kunde ge civilbefolkningen ett sådant skydd?"

Och så resonerar han kring hur resurserna mellan det militära och det civila försvaret ska fördelas. Var det inte fåfängt att tro att man ens kunde skydda civilbefolkningen i någon större utsträckning om kriget verkligen blev ett faktum, och var det i så fall inte bättre att lägga alla resurser till det militära försvaret, så att det blev så starkt att en angripare skulle avstå från att attackera Sverige, eller, om det väl hände, att denne i så fall kunde slås tillbaka?

Efter att på typiskt erlanderskt vis ha brottats med argumenten så kommer han och Möller fram till att civilt försvar är ett viktigt komplement till det militära försvaret, och de blir allt mer övertygade ju närmare krigshotet kommer.

Och argumenten för ett starkt civilt försvar är ju starka. För det första är det ju det moraliska argumentet: en stat har en plikt att göra vad man kan för att skydda sin befolkning. Och det gäller i ännu högre utsträckning den del av befolkningen som inte kan skydda sig själv, civilbefolkningen.

I alla krig som vi känner till så är det civilbefolkningen som drabbas värst, och det räcker med att se på Syrien idag för att förstå att det fortfarande är på det sättet. Och vapnens förstörelseförmåga har inte precis minskat sedan 1940-talet.

För det andra så finns det också ett starkt försvarsstrategiskt argument. En angripare vet att om man knäcker civilbefolkningen, då kan man också knäcka försvarsviljan, och då är kriget snart vunnet.

Och så för det tredje så har vi ett argument som jag menar är ännu starkare idag, och det är att ett starkt civilt försvar har vi stor nytta av inte bara i tider av höjd beredskap eller i värsta fall krig – det har vi också stor nytta av i fredstid.

Det räcker med att tänka på våra IT-system. Genom att öka skyddet för våra IT-system, så minskar vi risken för att främmande makt ska ta sig in i dem. Men vi minskar ju också risken för att de ska angripas av terroristgrupper, andra sabotörer eller enskilda hackare. Satsningar på det civila försvaret medför att vi skapar säkrare strukturer som vi har nytta av både i fredstid och i sämre tider.

Det Sverige som Erlander verkade i och byggde upp ett civilt försvar för, såg naturligtvis mycket annorlunda ut än dagens moderna Sverige. Det moderna samhället är både mer robust och mer sårbart på samma gång.

På många sätt är vi starkare. Befolkningens hälsa är bättre. Vår motståndskraft mot sjukdomar är större. Sjukvården är mycket bättre. Infrastruktur och kommunikationsmöjligheter likaså. Bara för att nämna något.

Men vi är också avsevärt mer sårbara. Vi är mycket mer export- och importberoende – det innebär i sin tur att ett försämrat omvärldsläge med minskad handel som följd drabbar Sverige både snabbare och hårdare än många andra länder.

Och det gäller i allra högsta grad en så viktig sak som livsmedel: vi är i mycket lägre grad självförsörjande på livsmedel i dag.

Vi är extremt mycket mer elberoende. Om elen slås ut så blir det inte bara mörkt och kallt. Vi tappar också de moderna kommunikationerna, när smartphonebatteriet laddat ur. Och vi kommer att upptäcka att mycket av det som vi förr hade på papper, det har vi nu digitalt och kan inte längre nås.

Och som jag nämnde tidigare så gör just våra IT-system oss väldigt sårbara för yttre angrepp. Den som tar sig in i dem, kan inte bara komma åt våra hemligheter utan också direkt skada viktiga samhällsfunktioner.

Nu bygger vi upp det civila försvaret igen. Det syftar som tidigare till att skydda civilbefolkningen, säkerställa viktiga samhällsfunktioner och att stödja det militära försvaret vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Viss inspiration och vissa lärdomar kan vi dra av 1940-talet och efterkrigstiden. Men vår utgångspunkt måste vara att skapa ett modernt civilt försvar, som utgår ifrån det Sverige, den omvärld och den problembild vi har i dag. Vår beredskap måste kunna hantera en situation som till exempel börjar med cyberattacker eller påverkanskampanjer men som över tid

eskalerar till ett väpnat angrepp.

Därför är det av största vikt att nära hålla samman arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Då kan vi steglöst intensifiera motåtgärderna. Vi måste utgå ifrån den struktur vi har i fredstid, men stärka den så att den klarar också de extrema situationer som en höjd beredskap och krigsfara kan föra med sig.

Under den här mandatperioden så har vi påbörjat återuppbyggnaden av det civila försvaret, i enlighet med de blocköverskridande försvarsöverenskommelser som träffats mellan regeringen, Moderaterna och Centerpartiet.

2015 gavs de bevakningsansvariga myndigheterna i uppdrag att redovisa sin planering vid händelse av krig. För att driva på utvecklingen fick Försvarsmakten och MSB också i uppdrag att ta fram en grundsyn för en sammanhängande planering för totalförsvaret.

Uppdraget har utvecklats. Nu ska Försvarsmakten och MSB också prioritera att ge stöd till bevakningsansvariga myndigheter och prioriterade landsting och kommuner, så att de kan stärka sin förmåga.

Den senaste försvarsuppgörelsen innebär att det tillförs nya resurser för att bygga upp och stärka det civila försvaret. Vi satte av 85 miljoner kronor 2017, men från och med i år rör sig om över 400 miljoner kronor per år, sammanlagt 1,3 miljarder kronor 2018-20.

Det är den största ekonomiska satsningen på det civila försvaret som har gjorts på 20 år och innebär att myndigheter, kommuner, landsting och länsstyrelser nu för första gången på mycket länge t ex kan anställa fler, kan stärka säkerhetsskyddet och informationssäkerheten och, inte minst viktigt, kan genomföra övningar.

Kanske har allmänheten inte uppfattat den nya satsningen på det civila försvaret, men de kommer att märka det inom kort.

Minns ni denna? Den gamla broschyren "Om kriget kommer" som delades ut till alla hushåll under efterkrigstiden?

Under våren får Sveriges hushåll, alla 4,5 miljoner, en ny skrift om vilka förberedelser de ska vidta inför kriser och i värsta fall krig. Då, om inte förr, så kommer det att gå upp för många i Sverige att vi menar allvar med de satsningar som vi nu gör.

I dag kan jag också meddela att samtliga bevakningsansvariga myndigheter i sina regleringsbrev för 2018 får i uppdrag att krigsplacera den personal som de anser behöva under höjd beredskap. Myndigheternas krigsplacering ska vara färdig den 31 december 2018.

Den här typen av krigsplaceringar har i praktiken legat nere i 15 år. Några myndigheter gjorde krigsplaceringar på eget initiativ 2017 – t.ex. polisen, MSB och Kustbevakningen – men nu får alltså alla 25 centrala bevakningsansvariga myndigheter och alla 21 länsstyrelser ett skarpt uppdrag att krigsplacera den personal som behövs.

Och vi går vidare. Vi har ju precis fått Förvarsberedningens rapport, som jag tycker lägger en bra grund för det fortsatta arbetet. Vi har här i Sälen redan sagt att vi ämnar ta två initiativ med anledning av rapporten.

Det gäller för det första det som förvarsministern och jag talade om igår, hur det civila försvaret ska organiseras, hur samordningen mellan olika myndigheter kan öka och hur det lokala och det regionala arbetet kan ledas och bedrivas för att bli kunna stödja det militära försvaret.

Vi kommer att tillsätta den utredning som Förvarsberedningen efterfrågar vad gäller lednings- och ansvarsförhållanden inom det civila försvaret, såväl centralt, regionalt som lokalt. Vi kommer också att se över MSB:s uppgifter.

Och det gäller för det andra det som statsministern talade om i söndags, det psykologiska försvaret. Vi ser ju hur den nya tekniken gjort det möjligt för bli främmande makt att bedriva påverkanskampanjer, ryktesspridning och desinformation på ett helt annat sätt än tidigare. Detta bedrivs systematiskt i denna stund mot Sverige och andra länder.

Detta måste vi vara vaksamma mot, ha beredskap för och kunna möta. Förvarsberedningen föreslår i sin rapport att behovet av att inrätta en ny myndighet med ansvar för det psykologiska försvaret utreds. Regeringen välkomnar det förslaget, och precis som statsministern har aviserat så kommer vi att gå vidare med det.

Den nya myndigheten för det psykologiska försvaret blir ett viktigt steg i arbetet med att bygga upp ett modernt totalförsvaret anpassat för vår tids hot.

* * *

Under hösten har vi talat mycket om Transportstyrelsefrågan, och det kommer säkert att fortsätta. Jag ska inte fördjupa mig i detaljer kring den,

men jag tror att vi kan lära oss ett par saker och dra en del slutsatser.

Det första är hur sårbara den nya tekniken gör oss. Det vi vill ska vara hemligt, det måste förbli hemligt. Men när dessa känsliga uppgifter finns i digital form, då gäller det att se till att t.ex. främmande makt inte kan komma åt dem. Då krävs det god informations- och cybersäkerhet. Det gäller också för att vi ska kunna skydda sådana IT-system som är särskilt viktiga för samhället. Alla innehåller inte hemliga uppgifter men att systemen fungerar kan vara av oerhört stor betydelse för samhället.

Och här måste göras mycket. Regeringen införde redan för några år sedan en obligatorisk IT-incidentrapportering. Statliga myndigheter är numera skyldiga att rapportera allvarliga IT-incidenter. På det sättet kan vi få en samlad bild av vad vi utsätts för, vidta åtgärder för att förebygga angrepp och åtgärda svagheter. Egentligen är det otroligt att en sådan incidentrapportering inte funnits tidigare.

Vi tillförde också förra året ökade resurser till MSB för att förstärka arbetet med informationssäkerhet och psykologiskt försvar. I årets budget fyrfaldigas och permanentas dessa medel.

Det andra vi kan lära oss av Transportstyrelsefrågan är riskerna med att överlåta säkerhetskänslig verksamhet till privata aktörer.

Och här behövs en total förändring av myndigheternas inställning. Under många år så har utgångspunkten varit att man ska utkontraktera så mycket som möjligt, överlåta, privatisera, outsourca – använd vilka ord ni vill. Detta, i kombination med dålig kunskap om vilken typ av uppgifter man egentligen sitter på, och hur den kan vara intressant ur försvarssynpunkt, är i grunden väldigt riskfyllt.

Visst, det finns sådant som kan utkontrakteras, och att det då räcker med ett säkerhetsskyddsavtal. Men det finns också sådant som absolut inte kan säljas eller läggas ut på någon annan, och sådant som ska vara helt avskärmat, sådan information som bara kan avhandlas i avlyssningssäkra rum.

Här behöver regelverket stramas upp väsentligt. Vi måste byta inställning. Från en princip om privatisering för privatiseringens egen skull, till en princip om säkerheten först. Det är det förhållningssättet vi ska ha.

Ett första steg tar vi redan med den nya säkerhetsskyddslagen, som vi nu ska gå till riksdagen med.

Men utöver det så har vi också gett en särskild utredare, Stefan Strömberg, i uppdrag att se över var gränserna ska gå för överlåtelse och utkontraktering, och han ska också föreslå sanktioner för den som bryter mot säkerhetsskyddslagen.

Och vi skärper också redan nu kontrollen av statliga myndigheters utkontraktering och överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet. På torsdag beslutar regeringen om en förordningsändring som innebär att myndigheterna blir skyldiga att samråda med Säkerhetspolisen eller Försvarsmakten om de vill göra vissa upphandlingar. Och om Säpo eller Försvarsmakten avråder, då blir det stopp.

Samrådsplikt och vetorätt, således. Om Säpo eller Försvarsmakten säger till en annan myndighet att den utkontrakteringen kan ni inte göra, för den äventyrar rikets säkerhet, ja då är det bara att lyda. Det träder i kraft 1 april.

Dessutom så tar vi nya initiativ för att höja hela samhällets informationssäkerhet. MSB stärks i sin roll att stödja aktörer i arbetet med att förebygga och hantera IT-incidenter.

Regeringen kommer att ge MSB i uppdrag att tillsammans med Polismyndigheten genomföra en nationell kampanj om informations- och cybersäkerhet, som ska innehålla konkreta tips på vad man kan göra för att skydda sig mot IT-intrång och ID-kapningar.

Det gäller allmänheten generellt, men man kommer också särskilt att rikta sig mot småföretagare för att informera om IT-relaterade risker. MSB kommer också att inrikta sig på att förbättra kommunernas informationssäkerhet, i samarbete med länsstyrelserna.

* * *

Så, avslutningsvis,

Vi lever i en tid av ökande osäkerhet. Det gäller både terrorisshotet och det säkerhetspolitiska läget. Vår uppgift som regering är att vidta de åtgärder som behövs för att höja samhällets beredskap inför de hot som finns, och att göra det med så stor partipolitisk samsyn som möjligt.

Tack.

Tal från Morgan Johansson

Tal av Morgan Johansson vid UNHCR:s högnivåkonferens i Geneve om vidarebosättning av syriska flyktingar

Publicerad 30 mars 2016 Uppdaterad 30 mars 2016

Geneve 30 mars. Talade ordet gäller.

Secretary-General, Mr High Commissioner, Excellencies, ladies and gentlemen,

It is with mixed feelings that I am back in Geneva for the second time participating in a High-level meeting on resettlement and other forms of responsibility sharing for Syrian refugees. I am of course happy to see the strong interest and high level of attendance at this meeting. At the same time I am saddened, as this is a stark reminder of the continued outflow of desperate people from Syria that we have witnessed since we last meet here in Geneva in December 2014, and that the need for solidarity and responsibility sharing with Syrian refugees is today greater than ever before.

The quantum leap in terms of the number of people in need of protection that we have witnessed over the past decade is a global responsibility that requires a more coordinated and cohesive approach. Responsibility sharing is indeed at the heart of the matter. We have to show solidarity with the millions of people who have been forced to flee their homes and the countries carrying the brunt of the responsibility for hosting the refugees. This is why we all here today.

Mr Chair,

Let me first echo the calls for a political solution of the devastating war in Syria. We give our full support to the UN Special Envoy Staffan de Mistura

in his endeavours to this end. It goes without saying that only an end to the conflict in Syria can ultimately restore safety and dignity to the Syrian people.

While waiting for peace and reconstruction of Syria, we must provide support and protection to those fleeing the conflict in a comprehensive and multifaceted way. Our conference today is part of these broader efforts, building on the success of the London-conference to support Syria and the most affected countries in the region, as well as contributing to relevant discussions in the World Humanitarian Summit in Istanbul in May and the High-level meeting in the General Assembly in September.

Sweden welcomes the increased global attention on the Syria refugee situation as well as refugee and migration more broadly this year. We must ensure adequate synergies and coordination between these meetings, we must strive for concrete and tangible outcomes of these meetings and we must deliver on our commitments – starting with the pledges that were made at the London conference.

At the international donors' conference in London in February, Sweden pledged an additional 350 million SEK in humanitarian assistance to those affected by the war in Syria during 2016. Sweden also pledged to provide 1,7 billion SEK over five years in development cooperation through our new Syria crisis strategy. The aim of this strategy is to contribute to strengthening the resilience of the Syrian population and of vulnerable groups in Syria's neighboring countries that are being severely affected by the conflict. Sweden is the first country to adopt a long-term strategy for the Syria crisis of this kind.

In addition to our financial support to people in need in Syria and its neighboring countries, Sweden has continued to provide a safe haven for people fleeing the war and persecution in Syria, as well as other parts of the world. Last year over 163 000 people, 51 000 of those from Syria, applied for asylum in our country - the highest number per capita in all of Europe. Since 2011, 108 000 Syrians have applied for asylum in Sweden, 57 000 of those have so far been granted asylum and with 20 000 family reunifications, over 77 000 Syrians have to date been granted protection in Sweden and many are still awaiting a decision.

While this has undoubtedly put some pressure on the national reception system and local municipalities, Sweden has at the same time stood firm on its commitment on resettlement with our yearly refugee quota of 1 900

people. One-third of our quota is earmarked for refugees in Syria's neighbouring countries. I am pleased to announce that the Swedish Government has decided to gradually increase the number of resettlement places to 5 000 by the end of 2018.

Sweden will continue to work closely with UNHCR and other members in the Core Group on Resettlement for Syrian refugees. You can count on Sweden's continued commitment and support to this important work, including by sharing best practices and by welcoming additional countries to join the resettlement efforts.

Mr Chair,

As have been said many times – no one country alone can solve or take responsibility for the Syrian refugee crisis. In that spirit, Sweden is working hard with other EU member states to develop our common EU policy on resettlement and humanitarian admission. Although EU plays a very important role and should absolutely do their part, what we now face is a global challenge that calls for a global response. Some countries far away from the crisis have shown commendable leadership and have welcomed large number of Syrian refugees in their countries. We urge other states to follow this example. If we all do our part and work together, we CAN manage this.

While dealing with the immediate needs of the desperate people that we see on the images from Greece, Turkey, inside Syria and elsewhere, we must also be able to look beyond short-term crisis management and look more broadly on how to improve human mobility and offer more legal pathways for migration in order to meet today's realities and needs.

Sweden therefore welcomes the UN High-level meeting in the General Assembly in September which offers a unique opportunity to look at both short term needs and more long term strategies to strengthen international cooperation and responsibility sharing to deal with both forced displacement and increased human mobility. Sweden will remain very active in the preparation of this Summit and look forward to working closely with other member states and stakeholders in this important process.

Thank you!

Tal från Morgan Johansson

Tal vid lunchseminarium med UNHCR

Publicerad 24 april 2015 Uppdaterad 28 april 2015

Permanent Mission of Sweden to the UN and UNHCR,
New York 24 april 2015 "The regional impact of the
Syrian refugee crisis: What more can be done to save
human lives and support the neighbouring countries?" –
As delivered –

Excellencies, Ladies and Gentlemen, Dear Guests,

I am honoured to speak today together with the High Commissioner and I would like to especially thank him and his organisation for the fantastic work that they are doing in order to tackle the world-wide growing refugee crisis. Without you, and your dedicated staff, our common responsibility would be so much harder to shoulder.

Ladies and Gentlemen,

As in the Security Council yesterday, I would like to start with a few words about the terrible tragedy that took place in the Mediterranean this past week-end.

On the night between Saturday and Sunday up to 900 people drowned in the Mediterranean. We do not know who these people were. These boats do not carry passenger lists. But we know that the boat was heavily overcrowded. And I have heard that the few people that were rescued were all men. So if there were women and children on the boat, they have probably been under deck, maybe locked in. It is terrible to imagine the scenes when all these people were dragged down into the depth of the sea, in the dark, late at

night.

Who were they? Probably many from Africa. Eritrea. Somalia. Probably many from the Middle East – Syria, Iraq and Palestine. Maybe we will never know who were on that boat. But we should make sure that they are not forgotten. The disaster must be a turning point for the international community. We must act. We cannot turn a blind eye to what is now happening.

And the time is short. Up to one million people are said to be waiting in Libya to try to cross the sea. We are just in the beginning of the spring and so far up to 1.800 people have drowned, just outside European borders. They died on the doorstep to Europe.

In Europe, the European Council met yesterday because of the disaster. EU leaders said that we must increase our efforts to save lives at sea, we must fight the traffickers who are sending people to their death on these boats. On that we all agree. But I say that it is not enough. We must as Europeans take a joint responsibility for the migrant situation, based on the principle that applying for asylum is a human right. But to be frank, on that issue it is harder to reach a consensus within the European Union. On the contrary, many EU member states are not prepared to take their share. That is, ladies and gentlemen, a sad fact.

But not only the EU is failing. So is the UN. The United Nations' task is to uphold international peace and security. Right now we are not doing a very good job. There are 50 million refugees and internally displaced people in the world. It is the highest number since the Second World War. We must address the root of the problem. The international community must increase its efforts to end the war in Syria and, more important than ever, to stabilise Libya. If that is not done, thousands and thousands of people, many of them Syrians, will die in the Mediterranean this year. The European Union has a responsibility, but so has the UN, in trying to prevent this from happening.

Ladies and gentlemen, we may never know how many died this week-end and who they were. But they were men, women and children dreaming about a better future, dreaming about safety, happiness and human dignity. They must never be forgotten.

Ladies and Gentlemen,

Syrians is by now the largest refugee population under UNHCR's mandate. Neighbouring countries continue to carry the heaviest burden. As we have heard in the Security Council today, the question we discuss here is important in so many different ways. For the countries affected, for the region, for countries assisting refugees coming to them, but most of all for the people in the midst of the crisis and those fleeing from it. More than four million people – and there are more coming every day! It puts a heavy strain on neighbouring countries and on the international community. But still, the heaviest strain is on the refugees themselves.

This is why we need to do more. This is our collective responsibility. We must offer refugees the chance of realizing their full potential. It is therefore critical that we are proactive in planning for broad and long-term solutions, including resettlement and other forms of admission.

Resettlement is and has been a priority for Sweden for many years. The Swedish chairmanship in 2014 of the UNHCR global Core Group on resettlement for refugees from Syria confirms our strong commitment. During our chairmanship, this group managed to mobilise almost 100.000 places for resettlement of refugees from Syria. This is of course positive, but we need to convince more states to commit themselves to refugee resettlement and pledge their fair share! At least all countries in Europe should contribute!

Sweden is, and will continue to be, committed to a humane refugee policy and a place of refuge for people fleeing persecution and oppression. Together with Germany we are the main country of destination in Europe of asylum seekers from Syria. Asylum seekers originating from Syria are given a permanent residence permit, and have the right to family reunification. During the time their applications are being processed they have wide-ranging rights in terms of access to the labour market, housing, health and medical care and financial support.

Since the conflict started over 70.000 people fleeing the violence in Syria have sought protection in Sweden. And according to the latest forecast approximately 40.000 more will apply for asylum this year. This means that Sweden by the end of this year would have received well over 100.000 people fleeing the violence in Syria.

The record number of refugees that we see globally requires that we keep the solidarity issue high on the agenda and put pressure on states to do more to protect those in need. However we must not forget the potential of the

people fleeing. They bring knowledge and skills and carry the potential of becoming agents of development.

Europe must shift its perspective. In many countries refugees are just seen as a burden. And I do not deny that it costs money to take care of people in need, to give them education and health care. But I am convinced that done right, a country benefits from migration. Europe must stop looking upon people as costs. Europe must look upon people as human beings, who can be a part of building our continent – if they are provided with the right tools. That should be the European approach.

Ladies and Gentlemen,

We must remember that the neighbouring countries are hosting the vast majority of Syrian refugees. Their generosity – and I want to highlight Jordan, Lebanon and Turkey in particular – should be recognised and applauded. The need to maintain that generosity is crucial to alleviate the suffering of millions of people.

The international community must come together to share this burden. We need to continue our support to the host communities. Sweden has committed 11.5 million USD directly for this purpose to Lebanon and Jordan. But we also support UNHCR and other organisations in their work assisting refugees in Lebanon, Jordan and Turkey.

Ever since the conflict started in 2011, Sweden has contributed more than 213 million USD in humanitarian aid for Syria. In 2014 alone, the amount was 68 million USD. Recently, during the Kuwait III conference (and I thank Kuwait for hosting it), we pledged 40 million USD. In addition to this, we have provided significant un-earmarked core budget support to the main UN humanitarian actors.

But we also need to support development and to build long term resilience, in particular in countries like Jordan and Lebanon. Recognising this, Sweden is in the process of preparing a new Syria Crisis Development Strategy to strengthen e.g. basic social services and health systems, education, water and electricity supply people in neighbouring countries. I will visit Jordan and Lebanon in two weeks, to see with my own eyes what the situation is.

What I have outlined, ladies and gentlemen, is just a contribution towards

alleviating the worst suffering among refugees. So much more is needed. And most of all we need a political solution to the conflict in Syria. I therefore urge the international community to support the efforts of UN Special Envoy Mr Staffan de Mistura. In the meantime I appeal to all to contribute and to contribute more – in supporting the host communities, the international organisations fighting for human lives and dignity, and – last but not least – the refugees who are the very reason that we stand here today.

Thank you for your attention!